

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Tidsskrift for Søværnen

UDGIVET AF
SØE-LIEUTENANT-SELSKABET

Redaktør:
Orlogskaptajn K. H. Winther

NR. 5 - 1983
154. ÅRGANG

TIDSSKRIFT FOR SØVÆSEN

Udgivet af Sø-Lieutenant-Selskabet

Redaktør:
Orlogskaptajn
K. H. Winther
Forsvarsstaben
Postbox 202
2950 Vedbæk
Telefon (02) 89 22 55 lokal 3124

Ekspedition og regnskabsafdeling
(undtagen annoncer)
Orlogskaptajn J. WETHJE
Sø-Lieutenant-Selskabet,
Overgaden oven Vandet 62 B,
1415 København K
Telefon (01) 58 00 85
GIRO 11 91 96

ISSN 0040-7186

ANNONCEEKSPEDITION
D. D. E. REKLAME
Strandlodsvej 48
2300 København S
Telefon (01) 58 46 00
GIRO 5 40 15 26

TRYKKERI
Christreu & C.C.Petersens efft. ApS
Strandlodsvej 48,
2300 København S
Telefon (01) 58 46 00

5

Forsidebillede: Korvetten NIELS JUEL

INDHOLD	SIDE
PÅ GRÅT PAPIR - EN ANALYSE af fhv. kaptajnløjtnant G. Langhorne	185
FRA "TORDENSKJOLD" TIL "PETER -TORDENSKIOLD"	232
MEDDELELSE FRA REDAKTØREN	239
BOGANMELDELSE	240
MARINENS BIBLIOTEK	242

Note: Tidsskrift for Søværnen,
Årsregister 153. Årgang (1982)
er indhæftet i dette nummer.

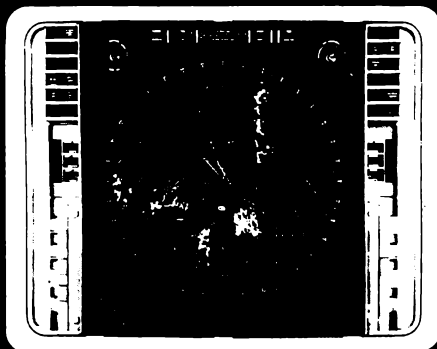
DET NORSKE
VERITAS

DANMARK

SCANTER MIL SYSTEM

Advanced Radar Systems

- Navigation
- Surveillance

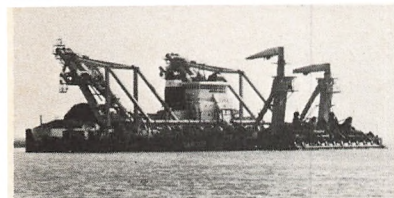
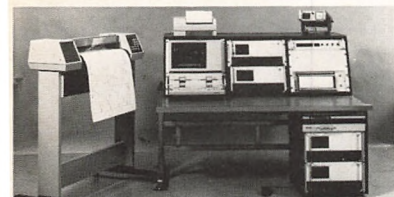

TERMA Elektronik AS

Høvmarken 4 DK 8520 Lystrup Denmark
Telephone 06 22 20 00 Telex 68109 terma dk Cable terma

LET US DESIGN YOUR SURVEY SYSTEM

WE CAN TAKE TURN-KEY RESPONSIBILITY

Our production covers:

- Echo Sounders for various applications
- Data Acquisition Systems
- Tide Measuring Systems
- Data Transmission Systems
- Velocimeter
- Test and Calibration Instruments
- Flexible Interfacing Units

Our Systems are used for:

- Oceanographic Surveying
- Hydrographic Surveying
- Geophysical Surveying
- Seismic Surveying
- Dredging
- Integrated Navigation
- Swath Surveying
- Parallel Sounding
- Cable-Laying
- Rig Positioning
- Tide and Weather Recordings
- Docking
- Fishery Resource Protection
- Wave Height Measuring
- Data Link Systems

NAVITRONIC
Designers and manufacturers
of hydrographic equipment

Marselis Boulevard 175
DK-8000 Aarhus C
Denmark

Phone : 06 - 14 13 00
Telex : 68728 navico
Cables : navitronic

PÅ GRÅT PAPIR

En analyse.

af fhv. kaptajnløjtnant Gordon Langhorne

Tre høje Marine-Officerer afskediget

*Paa Grund af Forseelser i Tjenesten
den 29. August*

Intet at indvende mod de Afskedigedes
nationale Indstilling

I GAAR faldt de første Afskedigelser indenfor Marinen paa Grund af Forseelser begaaet i Tjenesten den 29. August. Afskediget blev Kommandør C. V. Evers, Kommandørkaptajn A. H. Lind og Kaptajnløjtnant F. G. F. Langhorn.

Afskedigelserne er foretaget efter afgivet Betænkning fra den Undersøgelseskommission, som nedsattes af Søværnskommandoen i Juni til at undersøge forskellige Befalingsmænds Forhold under Begivenhederne den 29. August 1943, da Tyskerne bemøgtigede sig den danske Flaade. Kommissionen har nu sluttet sit Arbejde og i en Betænkning redegjort for Resulta-

terne af den foretagne Undersøgelse.

Paa Grundlag af denne Betænkning har Forsvarsminister Ole Bjørn Kraft efter Forhandling med Finansministeriet besluttet, at Kommandør Evers og Kommandørkaptajn Lind afskediges. Paa Grund af deres tidligere lange og gode Tjeneste er det dog indstillet til Kongen, at Afskedigelserne sker i Naade og med Pension. Afskedigelserne gælder fra Udgangen af November. Kommandør Evers gjorde Tjeneste som Chef for Skoledelingen i Store Bølt, og Kommandørkaptajn Lind var Chef for Middeigrundsfortet den 29. August 1943.

Endvidere afskediges Kaptajnløjtnant Langhorn efter Tjenestemandslovens Paragraf 61. Det hedder i denne Paragraf, at „naar en pensionsberettiget Tjenestemand afskediges paa Grund

Fortsættes sidste Side:

Officerer afskediget

Officerer afskediget

Fortaet fra Side 1
af Tjenesteforseelser eller Misligheder, der, uden at medføre Tab af Pensionsretten i Henhold til Paragraf 60, svækker den for Stillingen nødvendige Agtelse og Tillid, bestemmes det ved Finanslov eller Tillægbevillingslov, hvorvidt han skal have Pension, og i bekræftende Fald hvilken Størrelse.

Det vil altsaa sige, at for Kaptajnløjtnant Langhorns Vedkommende vil hans Pensionsspørgsmaal senere blive afgjort.

Kaptajnløjtnant Langhorn gjorde Tjeneste ved Søværnets Kaserne den skæbnesvangre Dag.

Forsvarsministeren understreger, at der for ingen af de afskedigede Officerers Vedkommende har været noget som helst at udsætte paa deres nationale Indstilling. *Legst.*

Foranstående artikel fandtes i alle større morgenblade den 23. august 1945. - Jeg vil i det efterfølgende analysere de begebenheder den 29. august 1943, der skulle føre til min afsked d. 30.9.1945 samt sagens påfølgende gang gennem retslige instanser.

- Det er mit ønske derved at give et beskedent bidrag til historieskrivningen og mit håb at min redegørelse vil tjene positivt som erfaringsmateriale for nuværende og fremtidige ansvarlige instanser i vort søværn.

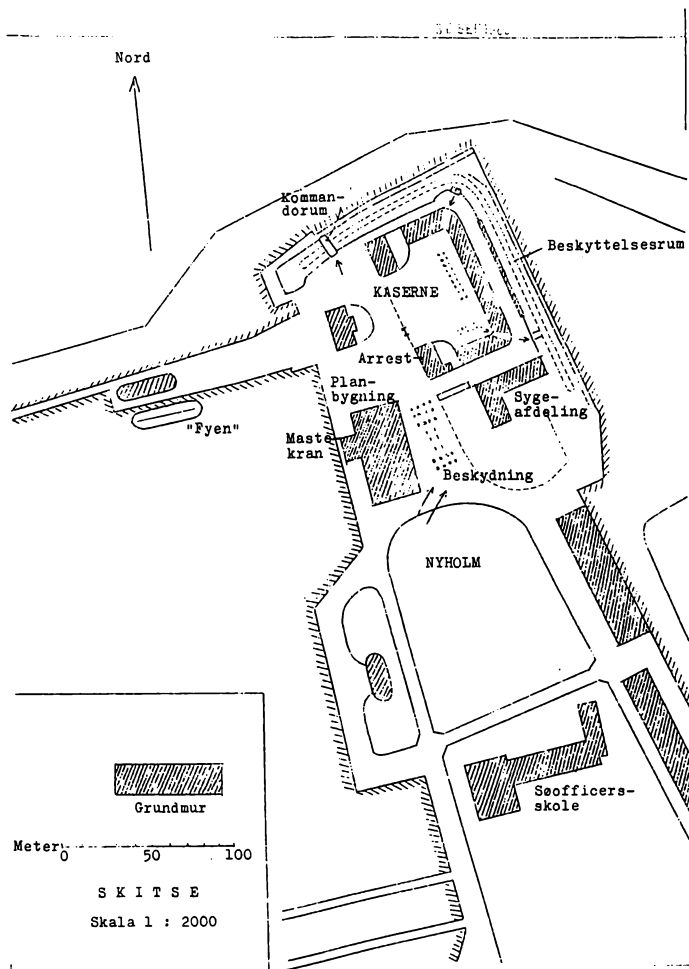
29. august 1943.

På denne dato, der kan regnes som dagen for Danmarks indtræden i 2. verdenskrig på allieret side, var situationen på Holmen som følger - der henvises til skitse 1 og 2:

Al landlov var stoppet, altså også for befalingsmænd. På grund af den særlige situation iøvrigt opholdt besætningen på Søværnets Kaserne sig om natten d. 28-29/8 på deres normale pladser i beskyttelsesrummene, således kommandovagthavende søofficer - i dette tilfælde chefen for flådestationens stabschef - samt kasernens søofficerer og læge i kommandorummet, kasernemestrene i beskyttelsesrummets sydlige vagtstue, hvor jeg også selv opholdt mig fra kl.00:30 - ca. 04:00 p. gr. a overfyldning i kommandorummet. - Luftværnskompagniet var deplojeret på Holmen.

I kommandorummet fandtes 8 telefoner, bl. a. en *direkte* ledning til chefen for flådestationen, en *direkte* ledning til beskyttelsesrummets sydlige vagtstue. Kasernens vagtchefs telefon var omstillet til kommandorummet. Omstilling - begge veje - var kun mulig i dette og denne telefon kunne derfor ikke anvendes i kontorbygningen. 3 telefoner var i direkte forbindelse med udkigsposter. Alle ikke-direkte telefoner havde forbindelse til Nyholms telefoncentral.

Skitse 1

Ved tidspunktet for tyskernes indpassage på Holmen via Værftsbrovagten, blev jeg tilkaldt til kommandorummet. - Fra chefen for flådestationen var der modtaget ordre til, at modstand med våbenmagt ikke måtte ydes overfor de tyske styrker. Den første tysker, der viste sig på kasernen, var en parlamentær, som ad omveje var blevet ført hertil, men som skulle have været til chefen for flådestationen. Han begav sig med sit følge dertil. I mellemtiden var der fra kystflåden udstedt ordre til sænkning af flådens skibe, der alle i lang tid havde været præpareret for en sådan situation. Sænkningen var iværksat og i det store og hele fuldendt, før parlamentæren nåede til chefen for flådestationen.

Noget senere blev der af sidstnævnte udstedt ordre til, at alle underofficerer og menige skulle afgå til en samlingsplads ved idrætsbanen, medens alle officerer skulle afgå til chefen for flådestationen's kontor, hvor de skulle aflevere deres våben. Ordren blev videregivet til vagthavende kasernemester. Af kasernens chef fik jeg ordre til at føre besætningen fra kasernen til opsamlingsstedet. Jeg begav mig til kasernegården, hvor besætningen var under opstilling. - Samtidig forlod chefen for kasernen, dagens vagtchef, vagthavende læge og ældste kasernemester kommandorummet, og det var min opfattelse, at de øvrige officerer ville følge umiddelbart efter - alt i overensstemmelse med ordren fra flådestationen. - Ordren om samling var fra tysk side givet i ultimativ form med en frist for gennemførelse af 30 minutter. - Mønstring af besætningen foretages normalt af vagthavende kasernemester. - Før denne var tilstede foran fronten, kommanderede jeg selv "tilhøjre ret" for at fremme mønstringen og tilvejebringe ro i denne for mandskabet uvante situation.

På samme tid var de første delinger af besætningen fra kasernekøbet "Fyen" (eksercerskolemandskab) under march

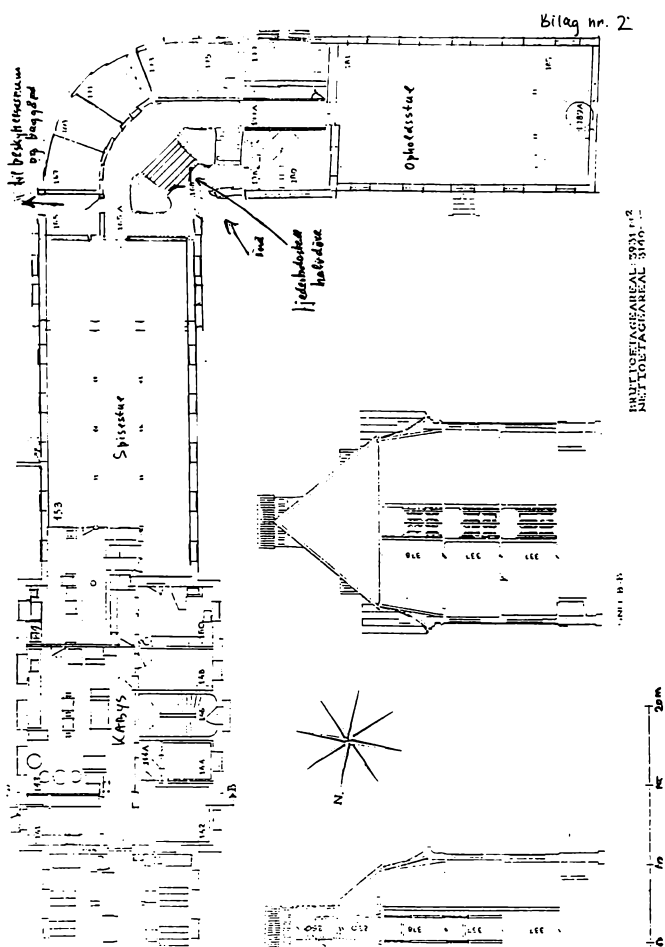
mod opsamlingsstedet. Da de kom frem fra hjørnet af Planbygningen, blev der åbnet beskydning mod dem med automatisk skyts. Netop i dette øjeblik havde kasernemesteren meldt "Alle er ude", men selve mønstringen var ikke foretaget. For at orientere mig om situationen uden for kaserne, hvorfra jeg hørte råb, løb jeg hen til gitterporten for at se ud. Jeg så da, at "Fyen"s besætning var faldet ned, da den var blevet beskudt. Jeg skønnede, at skytset befandt sig i land i nærheden af søofficersskolens vestside og antog, at foruden "Fyen"s besætning også de fra kaserne afgangede officerer kunne være i fare, idet de måtte være for sydgående lidt foran "Fyen"-folkene. - En underkvartermester og en menig var udefra på vej mod gitterporten. Jeg skyndede på dem for at få dem ind i sikkerhed i kasernegården. Ved beskydningen dræbtes 1 værnepligtig og 1 math-elev. 2 søofficerer såredes, hvoraf den ene mistede en arm.

Det billede, jeg havde dannet mig ved at se "Fyen"s mandskab beskudt sammenholdt med min opfattelse af at være den eneste tilbageblevne søofficer, foranledigede mig til at søge skydningen stoppet gennem chefen for flådestationen på hvis kontor, jeg vidste, at den tyske officer, der havde kommandoen over angrebsstyrken, var tilstede. - Jeg var den eneste person, der havde det fulde billede af situationen, og det var derfor naturligt, at jeg overtog pligterne med løsning af den taktiske opgave, at få skydningen stoppet, mens kasernemesteren naturligt løste den kasernemæssige opgave at sende kasernens mandskab tilbage i beskyttelsesrummene, hvorfra de var kommet ud minutter tidligere. - Jeg var ikke i tvivl om, at kasernemesteren ville handle i overensstemmelse hermed. - Jeg besluttede straks at søge den direkte telefonforbindelse til chefen for flådestationen fra kommandorummet. - Jeg anså, at det ville kunne bringe mig i skudlinien, hvis jeg løb direkte til dette fra kasernegården, hvorfor jeg valgte at løbe ind gennem den sydøstlige

indgang, ud i baggården, langs denne til beskyttelsesrummernes nordlige del, der var i direkte forbindelse med kommandorummet. - Da jeg antog, at der fra den formodede skudretning ville kunne komme nedslag i kasernegårdens nordlige del, præjede jeg under mit løb mod indgangen til kaserne-mesteren "Lad os få folkene ind denne vej!" På vej ind i bygningen fik jeg den tanke, at tid kunne spares og sikkerhed for mandskabet stadig opnås ved at lade dette tage plads på gulvet i samlingsstuen og den sydlige spisestue, hvor de ville være i dækning af de høje vindueskarme. Jeg kastede et blik ind i de nævnte lokaliteter for at sikre mig, at de var ryddelige efter "blåt øje" aftenen før. - Jeg ville løbe ud i kasernegården igen for at give ordre herom, da jeg i indgangen mødtes af strømmen af mandskabet, der allerede var på vej mod beskyttelsesrummene, hvorfor jeg opgav at lade mandskabet placere sig i de nævnte lokaliteter.

Da jeg så, at passagen af de to fjederbelastede døre ikke gik glat, beordrede jeg en menig til at holde den ene åben, mens jeg selv et øjeblik holdt den anden, som jeg derefter overgav til en anden menig. Derefter begav jeg mig med strømmen ud i baggården og for at sikre mig, at besætningen ikke klumpede sammen i det smalle rum i hvilket de indpasserede gennem een indgang mod normalt gennem fire, løb jeg selv ind i rummet for at drive fortroppen nord på i rummet, hvorefter jeg løb ud i baggården igen og videre til kommandorummet.

Ved ankomst hertil fandt jeg uventet, at flådestationens stabschef og kasernens næstkommanderende stadig var tilstede. Stabschefen var i gang med at melde til chefen for flådestationen om skydningen. - Efter ca. 20 min. ventetid modtoges fra flådestationen ordre om mandskabets afgang som tidligere bestemt - uanset skydningen. - Denne hørte dog op. - Mandskabet mønstredes i kasernegården. Forinden

havde jeg stoppet to tyskere fra at skyde efter to orlogsgaster, der var kommet ud af beskyttelsesrummenes nordlige ende. Disse to var de eneste af kasernens mandskab, der på

noget tidspunkt kunne siges at have været i akut fare. - Tyskerne overtog nu selv kommandoen over den danske styrke af underbefalingsmænd og menige, mens de to førnævnte søofficerer og jeg selv afgik som beordret. - Også den nye ordre om afgang var givet i ultimativ form med 10 min. frist for iværksættelse under trussel om luftbombardement af Holmen og - som jeg senere erfarede - ved beskydning fra Flakfortets kanoner, der var indstillet på Holmen.

Rygterne.

Omkring 16-18 dage efter den 29. aug fortalte en søløjtnant II, der som interneret var tilgået kasernen, at han af en værnepligtig, han kendte, havde fået fortalt, at jeg den 29. aug., da tyskerne begyndte at skyde, var løbet min vej af skræk for at blive skudt. - Jeg tillagde ikke dette rygte nogen betydning, men forklarede søløjtnanten som foranstående, for at han, hvis han igen talte med den pågældende, kunne forklare ham sagens sammenhæng.

Hen mod enden af september foretoges en del omrokeringer af officerspersonel i forbindelse med hvilke jeg selv overflyttedes til søofficersskolen, hvor et større antal søofficerer samt kadetkorpset var indlogeret. - Datoen for min overflytning lå nogle dage før kongens fødselsdag d. 26. sept., hvilken jeg var med til at fejre på søofficersskolen. - Min specielle opgave her var iøvrigt at fortsætte med at organisere underholdning for det på Holmen internerede personel af alle kategorier, som jeg allerede var påbegyndt, og hvilket ansås lettere at udføre fra dette sted, hvor underholdningerne fandt sted.

Jeg kan her indskyde, at denne tjeneste gav mig lejlighed til at tage ture uden for Holmen for at kontakte kunstnere og andre. - En sådan udgang krævede et "Ausweiss" fra den kommandohavende tyske officer, der havde etableret kon-

tor i Nyholms Vagt. - Ved min første udgang fik jeg i Chr. Johansens trykkeri i Willemoesgade et antal falske kopier af dette Ausweiss trykt, hvorved det ved kopiering af Kapitän Müller's underskrift på kortet blev muliggjort for det på sø-officersskolen underbragte personel at forlade Holmen. - Derved kunne etablerede kontakter med modstandsbevægelsen og i forbindelse med forberedelser til transporten af danske jøder til Sverige opretholdes. - Filmen "Sejr i Ørkenen", nedkastet af engelske flyvere, blev således vist under bevogtning af tyske skildvagter uden for søofficersskolen!

På søofficersskolen traf jeg nogle dage senere tilfældigt chefen for søværnets personelkontor på Holmen, kommandørkaptajn H.V. Kaalund, hvem jeg kendte godt fra tidligere udkommandoer sammen. - I løbet af vor samtale fortalte han mig, at to underbefalingsmænd, som for deres tjeneste på kasernen havde fået dårlige bedømmelser, p. gr. a. disse havde været til møde hos ham. - En af dem havde som svar på bebrejdelser sagt, at "man vel ikke kunne vente sig så meget af underbefalingsmænd, når man ikke kunne vente sig mere af officerer". - Forespurgt om, hvad han mente, havde han svaret, at han sigtede til kaptajnløjtnant Langhorn, som d. 29. aug var løbet for at bringe sig selv i sikkerhed, da tyskerne var begyndt at skyde. - Kommandørkaptajnen spurgte mig, om jeg ikke ville være interesseret i en nærmere undersøgelse ved søværnets auditor for at få rammet en pæl gennem slige rygter. - Hertil svarede jeg, at det var jeg naturligvis, idet jeg nu var klar over, at det drejede sig om et mere vedholdende rygte, end jeg ved den tidligere lejlighed have antaget. Det var nu min opfattelse, at kommandørkaptajnen ville starte indledelsen af en undersøgelse rettet mod rygtesmederiet. - Senere gik det dog op for mig, at der allerede bag om ryggen på mig havde været en vidneafhøring i gang, i hvilken jeg selv nærmest figurerede som sigtet. - Det må vel siges, at det ville have været det korrek-

te, om chefen for personelkontoret havde henvist den pågældende meddeler til - i overensstemmelse med gældende tjenestebestemmelser - at klage til min nærmeste foresatte, chefen for kasernen, daværende kommandør, senere afdøde kontreadmiral Bjørn Andersen efter at have gjort mig bekendt med sin hensigt herom. Det er eet af de mange bizarre træk i hele denne sag, at hverken kasernens chef eller kasernens næstkommanderende, orlogskaptajn K.N. Dahl, på noget tidspunkt var blevet kontaktet af auditøren eller af ministeriet i anledning af de omhandlede rygter. Chefen hørte først officielt herom, da han i 1948 mødte i Østre Landsret som vidne for mig i min sag mod marineministeriet om mit pensionspørgsmål, mens næstkommanderende første gang officielt underrettedes, da han i 1945 afhørtes af den senere omtalte undersøgelseskommission.

Nogle dage efter samtalen med kommandørkaptajn Kaalund foretog auditør Schäffer en afhøring af mig, som jeg senere har erfaret foranlediget ved en skrivelse fra marineministeriet til ham af 1. okt med bilag, som antages at være de direkte afhøringer i selve ministeriet af vidner opgivet af anmelderen samt af materielmester Charles Hansen, vagthavende kasernemester d. 29. aug., efter at kommandørkaptajn Kaalund havde videregivet udtalelserne til ministeriet af den nævnte underkvartermester, der som skjold for sig selv havde fremført rygterne om min påståede fejghed.

Ved analyse i 1979 af notat gjort i marineministeriet af en direkte telefonisk henvendelse fra den oprindelige anmelder samt af notat vedrørende afhøring af to underkanonerer, han havde opgivet som vidner, fremgår det klart, at anmelderen ikke selv var tilstede på kasernen d. 29/8, men sagde, at han havde sin viden fra værnepligtige samt fra de nævnte to underkanonerer, hvoraf den ene var den, der også havde været til møde hos chefen for personelkontoret sammen med anmelderen.

Det kan være rimeligt at anføre, at anmelderen var en proviantunderkvartermester, der havde tjenstgjort som kok og hovmester i officersmessen på kasernen for hvilken jeg selv var messeforstander. Ved en optælling af øl- og spiritusbeholdningerne, hvortil jeg selv og hovmesteren havde nøgler, i forbindelse med min forestående overflytning til søofficersskolen, havde jeg konstateret et unaturligt svind i lageret, hvilket jeg havde meldt til messeformanden, orlogskaptajn Dahl, som efter en nærmere undersøgelse - gennem chefen for personelkontoret - foranledigede den pågældende hovmester flyttet fra kasernen.

Den ene af de to underkanonerer, der blev kaldt til afhøring i marineministeriet, havde to gange været straffet for vagtforseelser som vagtsassistent på kasernen, for een af disse - muligt for begge - indmeldt af mig som vagtchef. - Et tidskema for anmeldelsen til marineministeriet og senere afhøring af mig ved auditor Schæffer ser således ud:

27. el. 28.sept.: Anmelderen og en underkanoner til møde hos chefen for personelkontoret. - Formentlig samme dag indberetning om rygterne til marineministeriet af kommandørkaptajn Kaalund.

28. sept.: Telefonisk henvendelse direkte til marineministeriet (orlogskaptajn H.K. Paulsen) fra anmelderen.

29. sept.: Afhøring i marineministeriet (orlogskaptajn Paulsen og kaptajnløjtnant K. Ramberg) af materielmester Charles Hansen.

30. sept.: Afhøring i ministeriet af 2 underkanonerer opgivet af anmelderen som vidner.

1. el. 2. okt.: Mit tilfældige møde med kommandørkaptajn Kaalund.

4. okt.: Auditor Schäffers 1. afhøring af mig.

7. okt.: Auditor Schäffers 2. afhøring af mig.

Auditørens afhøringer af mig foregik på en overfladisk måde og ved den første afhøring *uden antydning af, at afhøringer uden mit kendskab allerede havde været foretaget i ministeriet* (hvilket jeg først erfarede i 1979) - og uden angivelse af hvem vidnerne iøvrigt var.

Først ved afhøringen d. 7. okt. blev det oplyst for mig, at vagthavende kasernemester ikke havde hørt eller opfattet mit praj om at sende mandskabet gennem kasernens sydøstlige indgang og at jeg ville varsko flådestationen om skydningen. - Jeg blev først den 7/10 klar over, at der forelå en slags sigtelse mod mig, da jeg spurgte auditøren, hvad konsekvenserne ville være m. h. t. at tilbagevise rygtesmedens udtalelser. - Auditørens svar var -- til min konsternation -: ”Jeg kan ikke se andet, end at der vil blive rejst straffesag mod Dem. Det ser jo ud til, at De løber hver gang, De ser en tysker!” - Denne sidste tilføjelse naturligvis sigtende til ”episoden i Ryvangs Allé” (Bilag 1).

Jeg var ikke klog nok til at beherske min vrede over den anlagte betragtning, hvilket forårsagede afhøringen sluttet.

På intet tidspunkt af afhøringerne var andet end vidneudsagn om mine bevægelser berørt. - Motiverne for disse - først og fremmest beskydningen af ”Fyen”s besætning var ikke blevet nærmere behandlet.

Ved afhøringerne var jeg kun gjort bekendt med vidneudsagnene ved sporadiske spørgsmål med udgang i disse. - *Jeg havde ikke fået oplæst eller på anden måde fået lejlighed til at godkende de af auditøren gjorte notater, hvad han med sin underskrift har attesteret har været tilfældet.* - Jeg fik ikke tilbudt selv at føre vidner. - Jeg anmodede ikke herom, da jeg anså at sagen senere ville blive behandlet med normale juridiske rettigheder for en sigtet eller anklaget.

De næste skridt, der foretoges i sagen og til hvilke jeg selv først har fået kendskab ved min analyse i 1979-80 af sagens behandling, var, at auditør Schäffer med skrivelse af 17.10 43 til marineministeriet indsendte en hovedrapport, bl. a. indeholdende de optegnelser, hvis korrekthed jeg bestrider, men under hvilke auditøren i strid med sandheden har anført: "Oplæst. Vedtaget". - I den nævnte skrivelse anføres vedrørende, hvad jeg anså som min hovedopgave under de givne omstændigheder, nemlig at redde danske menneskeliv, følgende:

"Kaptajnløjtnantens Forklaring gaar ud paa, at da han havde varskoet om, at Folkene skulde gaa i Beskyttelsesrum og sikret sig, at dette var i Sving, var det ham magtpaaliggende saa hurtigt som muligt at faa telefonisk forbindelse med Flaadestationen, hvor han vidste, at der opholdt sig en tysk Officer, for at se at faa Skydningen standset, baade af Hensyn til sine egne Folk og navnlig af Hensyn til Folkene fra "Fyen", der havde paabegyndt Marchen til Gymnasstiksalen.

Denne forklaring forekommer mig noget konstrueret, men kan maaske ikke afvises. Det ligger formentlig uden for mit Omraade at tage stilling hertil.

Det foreslaas, at det skriftligt tilkendegives Kaptajnløjtnant Langhorn, at Marineministeriet maa betegne hans Optraeden den 29/8 1943, da han havde faaet Ordre til at føre Kaserens Besætning til Gymnastikhuset og ved Skydningens Begyndelse fra tysk Side forlod Fronten og begav sig ind i Sydfløjen som en af de første, som højst uværdig og forkastelig for en Øverstkommanderende, da den med Rette har kunnet give Folkene det Indtryk, at han først og fremmest søgte at bringe sig selv i Sikkerhed, og at det efter Marine ministeriets Mening ikke kan gøre nogen Forandring heri, at han herom har forklaret, at det var for at komme hurtigt til en Telefon for at søge Skydningen standset."

Under dato 23.10.43 sendte chefen for søværnskommandoen denne rapport til udtalelse af generalauditøren, som allerede d. 25.10.43 tilbagesendte den med bl.a. følgende udtalelser:

”Den fulde Forstaaelse af Stillingen vanskeliggøres i nogen Grad derved, at de i Rapporten nævnte Bilag, derunder et Rids ikke er medfulgt hertil. Det er dog muligt paa det foreliggende Grundlag at fastslaa, at Kaptajnløjtnant Langhorn i en kritisk Situation ikke har opfyldt den ham efter Forholdets Natur paahvilende Pligt til at foregaa sit Mandskab med et godt Eksempel. Han maa siges ”i høj Grad at have svigtet overfor de Krav, der efter hans Stilling maa stilles til ham”, Militær Straffelov §63,II. Auditørens Indstilling forekommer mig alt for lempelig. Hvis Forholdene var normale burde Kaptajnløjtnanten først straffes ved Dom og derefter afskediges. Dette sidste forekommer mig ogsaa under de nuværende Forhold at burde ske - - - og han bør derfor efter min Opfattelse afskediges efter Tjenestemandslovens §61.”

Ophold i Sverige.

Hen mod slutningen af oktober 1943 frigaves alt interneret personel og de værnepligtige hjemsendtes. - Centrale personer i den begyndende modstandsbevægelse ønskede, at jeg tog til Sverige, hvilket jeg besluttede mig til. Denne beslutning meddelte jeg ved et personligt besøg Marineministeriet, efter frigivelsen, nogle dage før jeg den 28/10 43 - under udgangsforbudet - af en af de senere velkendte transportorganisationer sammen med min kone og 8 mdr. gamle søn sejledes fra Øresundskysten til Helsingborg. - I Sverige arbejdede jeg først 4 måneder i skovbruget. I dette tidsrum forsøgte jeg gennem min svigerfader, bosiddende på Færøerne, at opnå passage dertil med henblik på mulighed for senere tjeneste i fortrinsvis den britiske flåde, dog uden, at dette lykkedes.

Fra marts 1944 gennemgik jeg fodfolks- og nærkamptræning under Den danske Brigade. Hertil udgik via lejrchefen en forespørgsel til de her tjenstgørende søofficerer, om hvem, der ønskede, om muligt, at komme til England. - Dog skulle jeg ikke inkluderes i de adspurgte. Jeg tænkte mig, at grunden hertil kunne være, at jeg selv havde taget et direkte initiativ hertil i denne retning uden om den danske militærkommando i Stockholm, hvortil jeg rejste for at få en forklaring herpå - uden kendskab til at jeg allerede hjemme i oktober var blevet "dømt" til afsked. Ingen dér kunne eller ville give mig nogen nærmere forklaring.

Fra juli 1944 til medio juni 1945 gjorde jeg derefter tjeneste som næstkommanderende ved det danske flygtningekontors militærafdeling. Denne var rekrutteringskontor for Brigaden og førte register over alt hjemsendt personel m. henblik på udsendelse af mobiliseringsordrer. - Selv var jeg designeret som transportofficer. - Da overføringen af Brigaden fandt sted under relativt rolige forhold, forblev jeg i Stockholm for at afvikle kontorets virksomhed.

Da jeg efter tilbagekomst til Danmark medio juni meldte mig til tjeneste i Marineministeriet, meddeltes det mig samtidigt, at den i 1943 startede "auditørsag" ville blive genoptaget.

Undersøgelseskommissionen.

I juni måned 1945 blev der af forsvarsministeren nedsat en "Kommission til Undersøgelse af forskellige Officerers Optræden den 29. August 1943", hvilken fik til opgave også at undersøge min optræden. Medlemmer af kommissionen var:

Kontreadmiral C.G. Bastrup, f. 1872, afg. fra tjeneste 1937.
Formand.

Kommandør H. Gad, f. 1873, afg. fra tjeneste 1938.

Kommandørkaptajn i Reserven N. Bonde, f. 1882, afg. fra tjeneste 1923.

Kst. Auditør B.G. Pürschel.

Jeg mødte to gange for kommissionen, een gang til ca. 1 times afhøring, een gang til ca. 5 minutters afhøring. - Ved intet af disse møder var den kommissionen tilkommanderede auditør tilstede. - Afhøringerne formede sig som en række spørgsmål baseret på auditør Schäffers notater. Kommissionen gik ikke særligt i dybden i noget spørgsmål, hvad der ikke faldt mig for brystet, da det var min opfattelse, at kommissionens arbejde kun var en rent tilrettelæggende *undersøgelse* til brug for stillingtagen til, om sagen skulle behandles ved en ret, der da skulle pådømme sagen. Til underbygning af denne opfattelse tjente forsvarsministerens udtalelse på et pressemøde i ministeriet den 25/6 1945. Ifølge referat i "Berlingske Tidende" den 26/6, som ikke senere blev dementeret, udtalte forsvarsministeren: "Der er på Ministerens Foranledning i Søværnet nedsat en Kommission af højere ældre Officerer, der skal bedømme nogle Officerers Optræden 9. April 1940 og 29. August 1943.....Naar Resultaterne foreligger, vil de, der ikke gaar rensat ud af Undersøgelserne, komme for den Tjenestemandsdømstol, der ned sættes."

Marineministeriets skrivelse vedrørende kommissionens sammensætning og formål kunne jeg kun forstå således, at dens opgave var at undersøge - ikke andet. Jeg stod efter at have været gennem dens overfladiske undersøgelse af min optræden ganske uforstående over for dens kompetence til baseret herpå at fremkomme med en indstilling om afsked. Kommissionen går i sagen - iøvrigt ikke blot i min - så vidt som til at "fælde dommen", og det på basis af mangelfulde og ikke godkendte rapporter samt egne sporadiske spørgsmåls besvarelse. - Det må dog erkendes, at kommissionen har været i sin ret til at stole på, at auditørens rapporter vir-

kelig var godkendte, når han med sin underskrift havde at-
testeret dette. - Det blev af Kontreadmiral Bastrup, da han
senere mødte som vidne for Østre Landsret, iøvrigt oplyst,
at kommissionens commissorium havde været begrænset, så
den ikke skulle søge nye oplysninger, men basere sine under-
søgelser på allerede foreliggende materiale. - Går man ud
fra, at kommissionen har kendt generalauditør Pürschels
indstilling af 25/10 1943, bekræfter dette min opfattelse, at
kommissionen blot skulle samle argumenter for en allerede
truffen afgørelse og tillige med den vægt, der lå i de nævnte
søofficerers grad, alder og omdømme skulle give troværdig-
hed til korrektheden af denne afgørelse. - Kommissionens
betænkning findes som bilag nr. 2.

Den 22. august 1945 var jeg efter ordre til møde hos chefen
for søværnskommandoen. - Denne fortalte mig kort og
klart, at jeg var blevet afskediget efter tjenestemandslovens
§61, idet han oplæste konklusionen i kommissionsbetænk-
ningen.

Ved denne lejlighed blev ordet "afsked" nævnt for første
gang under sagens behandling, ligesom det var første gang
en sigtelse mod mig for at "have tabt hovedet" var formule-
ret. - Jeg anmodede omgående om at få denne afgørelse ap-
pelleret, idet jeg i bevidsthed om at have handlet for at red-
de danske menneskeliv - og samtidig vise omsorg for kaser-
nens mandskab ikke havde udvist dadelværdig optræden
udover at jeg ved denne havde givet anledning til senere ryg-
tedannelser om mine motiver. Viceadmiralen svarede blot,
at det var der desværre ikke nogen mulighed for.

Efter lang og omhyggelig overvejelse besluttede jeg i foråret
1946 at anmode marineministeriet om genoptagelse af sa-
gen, idet jeg gennem min sagfører meddelte ministeriet, at
hvis dette ikke mente at kunne genoptage sagen, ville jeg i

henhold til Tjenestemandslovens bestemmelser søge domstolens afgørelse af, hvorvidt pension med rette var nægtet mig. - En sådan fremgangsmåde stod ikke åben for de øvrige to søofficerer, der var blevet afskediget på grundlag af kommissionens afgørelse, idet de begge havde fået fulde pensionsrettigheder. For mit eget tilfælde så det således ud: Marineministeriet havde efter forhandling med og godkendelse af finansministeriet indstillet mig til at modtage halv pension. - Denne afgørelse ville finansudvalget imidlertid ikke godkende, hvorfor pensionen bortfaldt.

27. juni 1946 tilskrev min sagfører marineministeriet. Efter en generel afvisning af genoptagelse bemærker ministeriet til de enkelte punkter i hans henvendelse:

1) At man har lagt Hovedvægten paa den af Søværnets Auditør i 1943 foretagne Undersøgelse, som i det store og hele maa anses fyldestgørende til Sagens Belysning, og som under Hensyn til Tidsforløbet af de ca. 2 Aar til Sagens Genoptagelse maa antages at komme Begivenhedernes faktiske Forløb nærmest.

2) Ministeriet maa afvise Udtalelsen om, at Kaptajnløjtnant Langhorn ikke er blevet gjort bekendt med Vidneforklaringer, *idet det af Auditørens Rapport netop fremgaar, at han er blevet foreholdt de afgivne Vidneforklaringer og har faaet Lejlighed til at fremsætte sine Bemærkninger til disse og ogsaa faktisk har gjort det.**

3) Det er ikke Ministeriet bekendt, at Kaptajnløjtnant Langhorn har ønsket at føre andre Vidner end de i Forhøret fremførte.

4) Ministeriet finder endvidere Anledning til at afvise den almindelige Udtalelse om, at Sagen er blevet afgjort paa et

urigtigt Grundlag, og ønsker særligt at præcisere, at man ikke ser, at man ikke i enhver Henseende har gjort Sagen til Genstand for en endog meget grundig Undersøgelse og Prøvelse, der paa fuldt ud betryggende Maade har givet Kaptajnløjtnant Langhorn Lejlighed til at varetage sine Interesser.

F.M.

Vedel /Linde

Henvendelsen fra min sagfører havde været oversendt til udtalelse hos undersøgelseskommissionens formand *samt til udtalelse hos generalauditøren, som nu var den samme, der som auditør havde foretaget de lidet til bunds gående undersøgelser*. Denne påfører sagen denne udtalelse:

”Tilbagesendes af Generalauditøren i Tilslutning til foranstaaende Udtalelse af Kommissionens Formand, idet jeg ligesom denne mener, at der ikke er Anledning til at tage Sagen op til fornyet Behandling.

Jeg skal bemærke, at det ikke er rigtigt, hvad Landsretssagfører Brückner skriver, at Kaptajnløjtnanten ikke er blevet gjort bekendt med de afgivne Vidneforklaringer.

Jeg skal ikke undlade at henlede Opmærksomheden paa en tidligere Sag, hvorunder Kaptajnløjtnanten har udvist en for en Officer uværdig Holdning. Akterne i denne Sag findes enten i Byrettens 10' Afdeling (den særlige Afdeling under Besættelsens første Tid), i Marineministeriets eller i Auditøren ved Søværnets Arkiv. Sagen gaar i Korthed ud paa følgende:

Kaptajnløjtnanten kom cyklende ad Ryvangs Allé sammen med sin hustru og en Svigerinde. En tysk Soldat, der sad paa en Bænk sammen med en dansk Kvinde, beskyldte Selskabet for at have spyttet efter dem. Efter et Ordskifte flygtede Kaptajnløjtnanten på Cykle efterfulgt af den tyske Soldat paa Cykle, gennem Ryvangens Sideveje ned paa Strandvej-

en, hvor han paa den anden Side af Svanemøllebroen var nær ved at blive indhentet, hvorefter han maatte anmode en dansk Politibetjent om at tage Affære.

København den 19/8 1946
sign. E. Schäffer''

For at substantiere min påstand om den utroligt overfladiske måde afhøringerne i 1943 foregik vil jeg her henvise til korrespondance, der findes som bilag nr. 3a & b med Kommandørkaptajn A.H. Lind, den ene af de andre søofficerer, der fik øksen af undersøgelseskommissionen.

I et senere brev, som jeg har fået kendskab til skriver auditor Schäffer den 23/2 1948 - antagelig i forbindelse med forberedelserne til sagens behandling ved Østre Landsret i et brev til Kammeradvokaten:

''Paa Foranledning af Herr Kammeradvokaten *bekræftes det herved, at mine Afhøringer af Kaptajnløjtnant Langhorn i 1943 er oplæst for ham og vedtaget af ham*, ligesom han har haft Lejlighed til at udtale sig til de øvrige Vidneforklaringer, der er foreholdt ham. *Det fremgaar af Rapporten, og det er en Praksis, jeg aldrig har afvejet fra.** Det er en Selvfølge, at mine Kladder vedrørende Afhøringer er konform med Rapporten.

sign. E. Schäffer''

For yderligere at sandsynliggøre rigtigheden i mine påstande vedrørende sagsbehandlingen, kan jeg minde om Maskinmester III Niels Seirups brev af 19. maj 1943 til Chefen for Søværnskommandoen i anledning af ''Søridderen'' Affæren, hvis slutning lyder:

''Til Slut skal jeg bemærke, at jeg ikke har faaet oplæst, og

*ikke godkendt min forklaring til Auditøren.”(Tidsskrift for Søværnen November 1979).**

Som afslutning på mine bemærkninger om undersøgelseskommissionen vil jeg nævne, at denne med sin søgen efter argumenter for at påvise fejlagtig optræden, efter min mening har kompromitteret sig i nogen grad som ”sagkyndig” ved at lægge vægt på, at jeg ikke havde anvendt en af tre nærmere telefoner: En 10-øres automattelefon, en telefon, der var klausuleret mod udgående samtaler og en telefon i en anden bygning, hvor jeg ikke var lokalkendt. - Det er uændret min opfattelse, at anvendelsen af een af de nævnte telefoner ville have været forkert.

Jeg støttes i denne opfattelse af kasernens daværende 4.kommanderende, der har udtalt, at han også nok ville have foretrukket at bruge den direkte telefon i kommandorummets. - Hvad jeg tillægger endnu større vægt i bedømmelsen af min tilsigtede brug af telefonen i dette, er en udtalelse af materielmester Charles Hansen ved den ovenomtalte afhøring direkte i marineministeriet:

”Langhorn og Charles Hansen tog Opstilling i den sydlige Passage fra Kasernegaarden til Baggaarden, hvor de varskode Folkene om at tage den med Ro og forblev her til i hvert Fald 50% af Folkene var passeret. Derefter tabte Charles Hansen Følingen med Langhorn men oplyste samtidig, at Langhorns Plads var Kommandocentralen, der er beliggende ved Kasernens nordvestlige Hjørne, hvorfor det maa antages, at Langhorn, da han har set Folkene vel igennem, har skyndt sig langs Kasernens Bagside rundt til Kommandocentralen. Langhorns eventuelle løb gennem Baggården til kommandocentralen kan efter Charles Hansens Mening muligvis have givet de Værnepligtige og Underbefalingsmænd Anledning til en fejlagtig Opfattelse af Langhorns Optræden i Slutfasen af det her omhandlede Optrin.

*Forfatterens fremhævnings

Charles Hansen oplyste endvidere, at Grunden til de ondartede Rygter om Langhorns Opræden evt. kan skyldes, at han (Langhorn) muligvis er mindre vellidt af Folkene, og at der i Øjeblikket kan spores et vist Modsætningsforhold fra Underkvartermestrenes Side mod Officererne”

Det er karakteristisk for sagsbehandlingen, at resultatet af den nævnte afhøring ikke på noget tidspunkt har været inddraget heri - i hvert fald har ingen af mine senere advokater ved Østre Landsret eller Højesteret fået noget kendskab hertil. Dette dokument findes end ikke arkiveret sammen med sagens øvrige akter, der nu henligger i Rigsarkivet. Når jeg overhovedet har kendskab hertil, skyldes det, at marineauditor M. Reimann, der har taget interesse i sagens behandling, har kunnet fremskaffe det fra Rigsarkivet, hvor det var arkiveret separat fra sagens øvrige akter. Dette var i 1979. - Det forekommer mig, at ministeriet ved med flid at holde Charles Hansens udsagn borte fra sagen, således har ført både Østre Landsret og Højesteret bag lyset og har derved tillige handlet til ugunst for mig. - Det kan ikke ses noget sted, hvorvidt undersøgelseskommissionen har haft kendskab hertil. Har den det, har den i hvert fald ikke taget det i betragtning i forbindelse med sin antydning af, hvilke telefoner, den to år efter begivenhederne har ment, at jeg hellere skulle have anvendt!

Vedrørende dette punkt henviser jeg også til kontreadmiral Bjørn Andersens vidneudsagn ved Østre Landsret i 1947, gengivet nedenfor.

I forbindelse med forberedelsen til sagens behandling ved Østre Landsret konsulterede min sagfører professor i Statsforvaltning, dr. jur. Poul Andersen, som efter at have sat sig ind i sagens behandling udtalte, at denne syntes foregået efter rene Nazi-metoder. Proceduren med anklager og dommer, men ingen forsvarer kendes i nyere tid fra Franco-Spanien og fra Khomeinis Iran. Begge steder er mennesker

uden formuleret anklage blevet præsenteret for en allerede afsagt dom - blevet skudt på stedet!

Østre Landsret.

Jeg følte mig - naturligtvis - dårligt behandlet og uretfærdigt afskediget. Tjenestemandslovens § 805 undtog søværnets og hærens officerer fra de almindelige regler om, at den, der påtænkes afskediget p. gr. a. tjenesteforseelser, har visse garantier - særligt adgang til forsvarer og domstolsbehandling. Sagens afgørelse var derfor, som også udtalt af chefen for søværnskommandoen, inappellabel. - Af denne grund ønskede formanden for Hovedorganisation for Søofficerer, kommandørkaptajn A.H. Andresen, ikke at tage noget skridt overfor ministeriet vedrørende sagens behandlingsmåde.

Jeg besluttede mig til at anlægge sag mod marineministeriet for at opnå den tilfredsstillende, der ville ligge i at få afskeden ændret til at være med normalt varsel og med fuld pension. I maj 1947 stævnedes min sagfører, landsretssagfører Arnold Rothenborg, marineministeriet ved Østre Landsret. - Jeg skal ikke trætte læserne med nærmere beskrivelse af sagsbehandlingen for denne ret, som pågik i to dage. Som vidner mødte for mig kontreadmiral Bjørn Andersen og orlogskaptajn K.N. Dahl, henholdsvis chef og næstkommanderende for Søværnets Kaserne d. 29. aug. 1943. For marineministeriet mødte som vidner undersøgelseskommissionens formand og tre andre medlemmer. - I rettens præmisser udtales det bl.a.: "I den foreliggende Sag gik den oprindelige Mistanke mod Sagsøgeren ud paa Fejghed. Sigtelsen herfor er opretholdt af Sagsøgte, men ikke godtgjort. Den er da heller ikke fastholdt som et Kardinalpunkt, men Afskedigelsen er i sidste Instans forsvaret som begrundet ved, at Sagsøgeren i den foreliggende kritiske Situation ikke med Koldblodighed og Consequens har gennemført en bestemt Beslutning - Telefoneringen til Chefen - og at han

derved har vist sig uskikket til sin stilling.”

Af særlig interesse fra præmisserne vil jeg iøvrigt anføre følgende, der er resultat af rettens anmodning til kontreadmiral Bjørn Andersen om at give en militær-teknisk vurdering i sagen:

”Kontreadmiral Bjørn Andersens Erklæring gaar ud paa, at Sagsøgerens Forklaring, at han mente, at han og Folkene var i Sikkerhed i Kasernegaarden ikke kan forkastes, at det springende Punkt er Sagsøgerens Standsning i Rotunden, og at det var logisk og naturligt at Sagsøgeren søgte til Telefonen i Kommandorummet for at sætte sig i Forbindelse med Chefen. Som Totalindtryk har Admiralen erklæret, at han efter at have hørt Sagsøgerens Fremstilling maa nære Betænelighed ved den Konklusion, Kommissionen er kommet til.”

Østre Landsrets dom blev afsagt i januar 1948 og lyder:

”Thi kendes for Ret:

Den omhandlede Afskedigelse bør ske med det fulde Varsel efter Tjenestemandslovens § 8 Stk. 2, og med Pension efter samme Lov § 53.

Sagens Omkostninger betaler Sagsøgte, Marineministeriet til Sagsøgeren, Stationsleder F.G.F. Langhorn med 1000 Kr. inden 15 dage efter denne Doms Afsigelse.”

Højesteret.

På trods af - eller måske som følge af - domsforhandlingens klare desavouering af undersøgelseskommissionen besluttede marineministeriet at appellere dommen til Højesteret, der lod afhøringer af anklagemyndighedens vidner samt af mig selv foretage på byrets niveau.

Den 22. januar 1951, 7½ år efter begivenhederne på Søvær-

nets Kaserne afsagdes dom ved Højesteret sålydende: ”den indankede dom er afsagt af Østre Landsret. I pådømmelsen har fem dommere deltaget. Efter indankningen for Højesteret er der afgivet yderligere parts- og vidneforklaringer.

For Højesteret har indstævnte ikke gjort gældende, at hans afskedigelse er ugyldig på grund af tilsidesættelse af forskriften i tjenestemandsløvens § 8, stk. 4.

Efter det oplyste, derunder den betænkning, der er afgivet af den af søværnskommandoen nedsatte kommission, må det anses godtgjort, at indstævnte uden fyldestgørende grund og uden at have afgivet kommandoen til en anden befalingsmand under farlige omstændigheder har forladt mandskabet, over hvilket han havde kommandoen. Herefter findes indstævnte at have gjort sig skyldig i et forhold, der var egnet til at svække den for stillingen nødvendige agtelse og tillid og som følge heraf med rette at være afskediget i medfør af tjenestemandsløvens § 61. Appellantens frifindelsespåstand vil derfor være at tage til følge. Sagens omkostninger for begge retter findes indstævnte at burde udrede med 1200 kr.

Thi kendes for ret:

Appellanten, Forsvarsministeriet, bør for tiltale af indstævnte, stationsleder F.G.F. Langhorn, i denne sag fri at være. Sagens omkostninger for begge retter betaler indstævnte med 1200 kr. der udredes inden 15 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse.”

Jeg har i min historiske analyse af hele denne sag haft lejlighed til at gøre mig bekendt med de fem højesteretsdommers votering og finder anledning til at fremføre nogle bemærkninger hertil:

1. voterende ignorerer, at jeg løb til gitterporten og her så ubeskyttet mandskab beskudt. Efter hans beskrivelse skulle jeg være løbet direkte ind for ”at søge dækning”. Denne

opfattelse må bl.a. basere sig på de af auditor Schäffer udfærdigede unøjagtige rapporter og vidneudsagen afgivet af modpartens vidner, alle udpeget af den eller de underbefalingsmænd, der optrådte som anmelder(e) i sagen. 1. vot citerer kontreadmiral Bjørn Andersens erklæring i Landsretten vedrørende de militærtekniske forhold i sagen, der konkluderede i, at kontreadmiralen måtte nære betænkelighed ved den konklusion, kommissionen er kommet til. - Besynderligt nok ignoreres denne erklæring af den højeste sagskundskab på stedet, chefen selv, ganske af Højesteret, der i vid udstrækning støtter sig på undersøgelseskommissionens rolle i sagen.

- 1. vot. mener ikke, at der er ført tilstrækkeligt bevis for, at jeg har handlet af fejghed. - Dette må siges at være det springende punkt i hele sagen. - Beskyldningen fra den oprindelige anmelder var fejghed. Dette er hvad sagen inderst inde drejer sig om. Postulatet om fejghed er gang på gang fremført af kammeradvokaten på vegne af min modpart, således i hans fremstilling til Højesteret af 15.4.1950 (med støtte af episoden i Ryvangs Allé i 1941) - Til det sidste fastholdtes denne anklage i slutningen af nævnte skrivelse, hvorfra jeg citerer: "For landsretten gjorde jeg ligesom nu gældende i første række, at indstævnte har handlet af frygt etc. etc." - 1. vot. mener ikke, at jeg har ført noget bevis for mine påståede motiver - nemlig at få standset skydningen og derved skåne danske menneskeliv. Han mener, at det efter al sandsynlighed var aldeles overflødigt at afgive melding om kanonskydningen, der selvfølgelig ikke gik stille af. Han mener også, at jeg udmærket kunne have sendt en befalingsmand afsted for at afgive meldingen. Han finder det mærkeligt, at jeg løber til en "fjernere telefon" og at jeg derefter opholder mig i kommandorummet i ca. 20 min. tilsyneladende uden nogen rimelig grund. - Efter min opfattelse mangler 1. vot. forståelse for, hvad situationen, som den havde udviklet sig, krævede. Der ville kort sagt ikke være

noget andet sted, hvor jeg med mere rimelig grund kunne have opholdt mig.

Hvis man klipper et udsnit ud af en film, der viser en mand, der løber, kan man vel i almindelighed ikke se, om han løber *fra* noget eller løber *mod* noget. - Der ville kunne producere adskilligt flere vidner, der så mig løbe, derimod ingen, der kunne vide nøje, hvorfor jeg løb. Jeg alene kunne bedømme situationen, der forårsagede mine bevægelser videre fra gitterporten, hvilket faktum ikke synes at have stået klart for 1. vot.. - Spørgsmålet om, hvordan mine handlinger "tog sig ud", er det ikke faldet mig ind at tage i betragtning og dette forekommer mig helt uvedkommende i forbindelse med mine bestræbelser for at forsøge at afværge den for "Fyen" folkene reelle fare. Alle andre hensyn måtte i denne forbindelse vige. - Det er en militært usaglig betragtning, der får 1. vot. til at udtale, at jeg selvfølgelig udmærket kunne have sendt en befalingsmand afsted for at afgive meldingen. Ingen andre kendte den fulde situation og ingen andre tilstedeværende kendte kommandorummets indretning og de der placerede mange telefoner. Det var helt naturligt at dele opgaverne, den kaserne-mæssige og den taktiske, på den måde, det i praksis blev gjort.

- Jeg kan kun anse det partisk, at ministeriet gennem alle instanser har holdt materielmester Charles Hansens udtalelser i marineministeriet d. 29/9 43 skjult. - Jeg tror nok er sagt her om auditør Schäffers fremgangsmåde, som også er omtalt af 3. vot., der foreslår, at dommerne lukker øjnene herfor!

2. vot. mener - fundamentalt urigtigt - at det skulle ligge fast, at jeg straks ved skydningens begyndelse har forladt kasernegården og er gået i "dækning". Også han ignorerer på en måde det centrale punkt om det beskyttede ubeskyttede mandskab og mener, at der i og for sig måske ikke var megen grund til at underrette Flådestationen, da skydningen vel som af 1. vot. anført, kunne høres vidt omkring - men til

føjer uden logisk konsekvens, at den farlige stilling, hvori ”Fyen”s mandskab var kommet måske ikke stod Flådestationen klart. - Han anfører iøvrigt, at min opgave var begrænset, nemlig til at føre mandskabet til gymnastiksalen. - Denne betragtning kan kun have gyldighed til det øjeblik, da situationen fundamentalt ændres ved skydningen. Det er ufatteligt, når 2. vot. kan udtale, at hvad jeg har forklaret om, at jeg var den eneste tilbageværende søofficer og højestkommanderende, ikke har megen betydning ved bedømmelsen af mit forhold. Der var jo ikke givet ordre til, at Holmen skulle forsvares. Det kunne formentlig også være tidsnok at telefonere, når jeg havde fået folkene i beskyttelsesrummene. 2. vot henviser i sin votering iøvrigt til ”episoden i Ryvangs Allé.”

3. vot. finder undersøgelseskommissionen upartisk og sagkyndig. Jeg er uenig med ham i den første påstand og føler mig overbevist om, at en mere jordnær kommission, f. eks. under forsæde af chefen for flådestationen eller chefen for kasernen, ville være kommet til et andet resultat.

Det kan beklages, at 4. vot. mener, at Højesteret skal lukke øjnene for den behandlingsmåde, som ”man ikke mere end nødvendigt må give blåt stempel” og som han ”alt i alt ville foretrække ikke at berøre”

Også 4. vot. fremdrager i sin votering ”cykleturen”.

Vedr. 5. vot. konstateres det, at denne udtaler sig kritisk om både auditør Schäffers behandling af sagen og om det ved kommissionens møder manglende juridiske medlem.

Med mit kendskab til voteringen fandt jeg det naturligt at ansøge Højesteret om genoptagelse af sagen til fornyet afgørelse. - Hvad der i denne forbindelse først og fremmest ønskedes, var en ordlyd af dommen, der klart udtalte, at bevis for fejhed ikke var ført. I anden række ønskede jeg en frifindelse med følgende tilkendelse af pension. Dette andragende behandledes i Højesteret d. 1. maj 1980 i et offentligt retsmøde af 3 dommere, som konkluderede:

”Efter skriftlig votering har Højesteret besluttet ikke at give den ansøgte tilladelse, da de i loven angivne betingelser herfor ikke er opfyldt.”

Et pensionspørgsmål.

Efter modtagelsen af dette afslag har jeg senere ansøgt marineministeriet om pensionsmæssig rehabilitering under påberåbelse af at sådan var opnået af en stor del militære tjenestemænd, som var blevet afskediget efter krigen efter behandling ved den nedsatte Tjenestemandsdømstol. Det er min opfattelse, at jeg ikke bør stilles ringere end disse, ikke mindst i betragtning af, at det ved min afsked udtrykkelig tilkendegaves, at der intet var at indvende mod min nationale indstilling.

Marineministeriet oversendte min ansøgning til udtalelse i Finansministeriet, idet det samtidigt antydes, at man fra ministeriets side håbede på en sådan afgørelse med en rehabilitering fra mit fyldte 70. år. - Finansministeriet svarede herpå, at der ikke fandtes nogen lovhjemmel herfor, hvorimod en speciel paragraf dækkede landssvigernes forhold.

For opnåelse af pensionsmæssig rehabilitering vil i mit tilfælde derfor speciel lovgivning være påkrævet.

Lad mig slutte denne analyse med at slå fast, at jeg ikke bærer nag til nogen person i forbindelse med hele denne sag, hvis mange dybe personlige konsekvenser for mig ikke har kunnet anes af nogen, der var del heraf eller indblandet heri.

Tillige vil jeg udtale som en personlig bemærkning, at der er personer og myndigheder til hvem min tillid og for hvem min agtelse har lidt lige så dybe skår, som jeg tilføjede mig selv ved mine handlinger og de deraf flydende følger.

Citat af Friederich Nietzsche:

”This is my way -
What is your way?
The way doesn’t exist.

Citat af Albert Einstein:

”The right to search for truth
also implies a duty.
One must not conceal any
part of what one has
recognized to be true.”

*Bilag 1***En episode i Ryvangs Allé, København, den 6. juni 1941.**

I 1941 tjenstgjorde jeg som chef for ministrygeren "Springeren", der var engageret i kystbevogtningstjeneste i Sundet, ved hvilken det var opgaven - på tyskernes vegne - at forhindre personer i at rejse "illegalt" til Sverige.

Når jeg ikke var til søs, foretog jeg hver aften en cykletur til og fra Sorgenfri, hvor jeg havde et hus under bygning. Selv boede jeg på Østerbro og kom derfor jævnligt gennem Ryvangs Allé. Min kone og hendes søster var gerne med på disse turer. - Byen var på den tid fuld af tysk militær, hvortil man havde "vænnet sig" gennem tiden fra den 9. april 1940. - For de, der ikke husker "atmosfæren" i landet - eller som var for unge til at forestille sig denne, vil jeg her antyde, at det danske politi syntes overordentligt tyskvenligt i denne periode - ligesom iøvrigt regeringen som sådan. - Til underbyggelse af disse postulater kan jeg citere regeringens erklæring af 8. juli 1940: "Det vil være Danmark's opgave at finde sin plads i et nødvendigt aktivt samarbejde med Stor-Tyskland" - eller hvad mener man om denne tale den 22. juli 1941:

"Det er os en selvfølgelig ting, at det mest udstrakte samarbejde med vore naboer gennemføres og vedligeholdes. Og med denne indstilling er dansk politi som på andre områder i nøje overensstemmelse med det danske folk, som vi skal tjene og vejlede. Jeg kan da med sandhed sige, når jeg i dag har den glæde at byde Dem velkommen på den dansk regerings vegne, at De i en kreds af politimænd, De vil få berøring med under Deres besøg hos os, tillige vil møde et lille udsnit af det danske folk.

Vi er nær beslægtede med tyskerne - det vil De hurtigt se. - Under de nuværende særlige forhold har iøvrigt jeg - og mange politimænd med mig - haft lejlighed til et indgående og altid udmærket samarbejde med de tyske politimænd,

som siden april 1940 har haft ophold her. Præsident Kannstein og hans medarbejdere har forstået at gennemføre de opgaver, der påhviler dem, på en sådan måde, at det danske politi omfatter også disse tyske kolleger med respekt, agtelse og kammeratlige følelser; og når jeg nu i aften - med et hjerteligt følt velkommen til vore tyske kolleger - hæver mit glas, da vil jeg gerne drikke på vore gæsters velgående og på hele det tyske politis vel og fremgang.”

Man vil måske tro, at denne tale var skrevet af Fritz Clausen, lederen af D.N.S.A.P? - Forkert! - Talen blev holdt af den danske Justitsminister ved en middag på Christiansborg for en samling tyske Gestapo-officerer!

Den 22. juni 1941, da Tyskland - trods ikke-angrebspagt - angreb Rusland, udløstes i Danmark vedtagelsen af de ”kommunistlove”, som bl. a. den daværende højesteretspræsident var med til at udarbejde og som højesteret derefter erklærede ikke stred mod Danmarks Riges Grundlov, skønt både interneringen af kommunisterne efter denne dag og de nævnte love, var i klar strid med denne lov!

Nå, tilbage til Ryvangs Allé! - Den 6. juni, da jeg sammen med min kone og svigerinde var på vej for sydgående i Ryvangs Allé, kom en tysk uniformeret pistolbevæbnet militærpersion cyklende op på siden af mig, der kørte bagved de ledsagende damer. Han rev mig i skulderen, så jeg måtte standse og stå af cyklen. Han overfusede mig med uforståelige skældsord. Denne situation var, som det vil forstås meget ubehagelig. - Det eneste alternativ til min handlemåde beskrevet nedenfor var formentlig et slagsmål med den mand, der havde attraperet mig,, hvilket antagelig kun kunne være endt med at den ene eller den anden slog sin modstander ud. I hvilket som helst af disse tilfælde, ville den derved opståede situaton være ugunstig for mig og ubehagelig for mine ledsagere.

**TIDSSKRIFT FOR SØVÆSEN
1982**

153. ÅRGANG

UDGIVET AF
SØE-LIEUTENANT-SELSKABET

REDAKTØR
ORLOGSKAPTAJN K. H. WINTHER

KØBENHAVN
1983

INDHOLDSFORTEGNELSE

EMNELISTE I

ADMINISTRATION, ORGANISATION	
Ved årsskiftet (1905).....	1
ARTILLERI	
Den kunne skyde (1619).....	5
Kan Søværnets kampenheder overleve den moderne lufttrussel (1891)	363
FISKERIVÆSEN, herunder FISKERIINSPEKTION	
Fiskeriinspektionens historie i korte træk (1796).....	279
Flådens skibe, Fiskeriinspektionen (1926).....	304
FORENINGER OG SELSKABER (MARITIME)	
Er vi i for høj grad os selv nok? (1544)	18
FORSVARSPOLITIK	
Kommentar (1646)	80
Om begrebet krisestyring (1620)	83
HISTORIE	
Den kunne skyde (1619).....	5
Italiensk ubåd sænkede ”ESSO COPENHAGEN” (1925).....	74
Fiskeriinspektionens historie i korte træk (1796).....	279
KRIGSSKIBE	
Flådens skibe (1926)	33
- Fregatter, PEDER SKRAM-klassen	34
- Korvetter, NIELS JUEL-klassen.....	41
- Bevogtningsfartøjer, DAPHNE-klassen	43
- Torpedobåde, WILLEMOES-klassen	100

SØLØVEN-klassen	113
- Tankfartøjer, RIMFAXE/SKINFAXE	129
- Undervandsbåde, DELFINEN-klassen	174
NARHVALEN-klassen	183
- Minelæggere, FALSTER-klassen	236
- Kabelminelæggere, LINDORMEN-klassen	249
LANGELAND	260
- Ministrygere, SUND-klassen	263
- Fiskeriinspektionstjenesten	304
- Inspektionsskibe, HVIDBJØRNEN-klassen	312
BESKYTTEREN	325
- Inspektionsskuttere, MAAGEN-klassen	330
AGDLEK-klassen	334
- Helikoptere, ALOUTTE Mk III	337
LYNX NAVAL VARIANT Mk 80	343
- DANNEBROG	399
- Orlogsskuttere, BARSØE-klassen	317
- Øvelseskuttere, SVANEN og THYRA	422
- Torpedoindbjærgningsfartøjer, HUGIN-klassen ...	427
- Bevogtningsbåde, BOTVED-klassen	429
- Transportfartøj SLEIPNER	431

Skibsnavne

Sovjetiske orlogsskibes navne (1863)	139
--	-----

LUFTVÆSEN

Flådens skibe, helikoptere, Alouette Mk III	337
LYNX NAVAL VARIANT Mk80 ...	343

PERSONEL, PERSONELORGANISATION

Årsager til afgang blandt Søværnets officerer (1620) .	168
Sø-Lieutenant-Selskabets jubilæumsværk, assistance nødvendig (1490)	172
Er vi på rette spor? (1544)	227

RETSVÆSEN

Rederansvarets begrænsning (O.S.)	65
Isens folkeretlige status med særlig henblik på grønlandske forhold (J. M.)	199

FORFATTERLISTE

(til emneliste I)

<i>Grooss, P.</i> (1863)	
Sovjetiske orlogsskibes navne	139
<i>Harboe-Hansen, H.</i> (1619)	
Den kunne skyde	5
<i>Heisterberg, N.</i> (1620)	
Om begrebet krisestyring	83
Årsager til afgang blandt Søværnets officerer	168
<i>Jespersen, A.</i> (1796)	
Fiskeriinspektionens historie i korte træk	279
<i>Joensen, H.</i> (1925)	
Italiensk ubåd sænkede "ESSO COPENHAGEN" ..	74
<i>Molde, J.</i> (J.M.)	
Isens folkeretlige status med særligt henblik på grønlandske forhold	199
<i>Muusfeldt, H.</i> (1926)	
Flådens skibe	33, 100, 174, 236, 304, 399
<i>Petersen, J.</i> (1544)	
Er vi i for høj grad os selv nok?	18
Er vi på rette spor?	227
<i>Pranov, J. B.</i> (1646)	
Kommentar	80
<i>Skotte, L. H.</i> (1891)	
Kan Søværnets kampenheder overleve den moderne lufttrussel	363

<i>Sørensen, O. (O.S.)</i>	
Rederansvarets begrænsning	65
<i>Winther, K.H. (1905)</i>	
Ved årsskiftet	1

EMNELISTE II

BOGANMELDELSER

Dansk litteratur

- E. J. Saabye*: I medvind (1542) 21
 Dansk sikkerhedspolitik og forslagene om norden
 som en kernevåbenfri zone. (1818) 233
- Aage Trommer*: Politik og 2' Verdenskrig (1542).... 393

Engelsk og amerikansk litteratur

- John Laffin*: Damn the Dardanelles (1484) 24
- Dudley Pope*: Life in Nelson's Navy (1490) 96
- G. A. Ammon m. fl.*: The Soviet Navy in War
 and Peace (1808) 300
- Richard Collier*: The Road to Pearl Harbor (1484) .. 302

Svensk litteratur

- Per-Oluf Ekman*: Sjöfront (1904) 90
- Niels Andrén (red)*: Fredens hav - Vredens hav (1643) 391

FRA ANDRE MARINER

Vesttyskland

- Gepard*, den første 143A båd til Bundesmarine 58

MARINENS BIBLIOTEK (v. 1673)

- Erhvervelser 59, 132, 190, 268, 352, 436
 Kommentarer til nyanskaffelser 62, 136, 195, 274, 358, 441

MEDDELELSER FRA SØE-LIEUTENANT-SELSKABET
(v. formanden)

- Referat af § 32-møde 15 oktober 1981 15

Meddelelse - tilkendelse af selskabets medalje i sølv .	97
Prisopgaver for 1982	98
Bestyrelse for det 199. forsamlingsår	171
Udvalg til bedømmelse af prisspørgsmål 1983	171
Det Tegnerske Legat	171
Referat af § 32-møde 4 november 1982	383
Prisspørgsmål for 1983	387

NEKROLOGER

<i>Tegner, Isaac Vilhelm</i> (1940)	27
<i>Pfeiffer, Bruno</i> (1490)	28
<i>Mouritzen, Valdemar Vilhelm</i> (1546)	29
<i>Hauptmann-Andersen, Johan Andreas</i> (1490)	31

FORFATTERLISTE
(til emneliste II)

<i>Fabricius, B.</i> (1973)	
Referat af § 32-møde 15 oktober 1981	15
Meddelelse fra Søe-Lieutenant-Selskabet	97, 171
Prisopgaver for 1982	98
<i>Garde, H. J.</i> (1808)	
Anmeldelse	300
<i>Holm, A.</i> (1673)	
Marinens Bibliotek, erhvervelser .	59,132,190,268,352,436
Marinens Bibliotek, kommentarer til nyanskaffelser	62, 136, 195, 274, 358, 441
<i>Hviid, J.A.</i> (1546)	
Nekrolog	29
<i>Lieberoth, H-H.</i> (H-H. L.)	
Referat af § 32-møde 4 november 1982	383
Prissspørgsmål for 1983	287
<i>Sørensen, A.</i> (1818)	
Anmeldelse	90
<i>Sørensen, P. B.</i> (1904)	
Anmeldelse	90
<i>Saabye, E. J.</i> (1484)	
Anmeldelse	24
Anmeldelse	302
<i>Teisen, J.</i> (1490)	
Nekrolog	27

Nekrolog	28
Nekrolog	31
Anmeldelse	94
Søe-Lieutenant-Selskabets Jubilæumsværk assistance nødvendig	172
 <i>Thiede, S. E. (1643)</i>	
Anmeldelse	391
 <i>Thostrup, S. S. (1542)</i>	
Anmeldelse	21
Anmeldelse	393

FORFATTERINDEX

SØOFFICERER

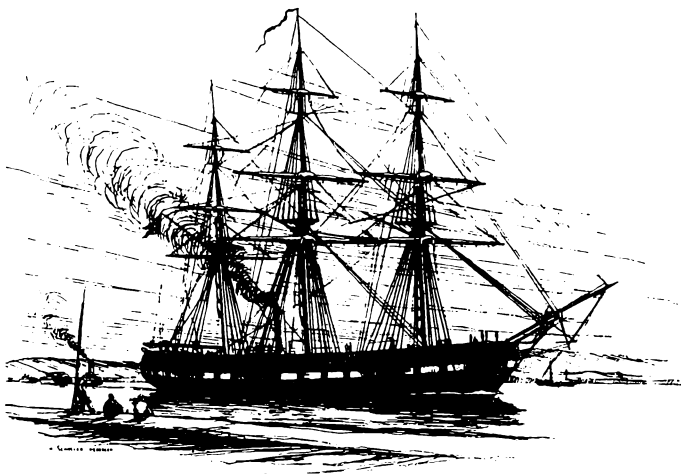
(Officerer af A-linien, taktisk retning)

LB nr.*)	LB nr. *)
(1484) E. J. Saabye	(1796) A. Jespersen
(1490) J. Teisen	(1808) H. J. Garde
(1542) S. S. Thostrup	(1818) A. Sørensen
(1544) J. Petersen	(1863) P. Grooss
(1546) J. A. Hviid	(1891) L. H. Skotte
(1619) H. Harboe- Hansen	(1904) P. B. Sørensen
(1620) N. Heisterberg	(1905) K. H. Winther
(1643) S. E. Thiede	(1925) H. R. Joensen
(1646) J. B. Pranov	((1926) H. Muusfeldt
(1673) A. Holm	(1973) B. Fabricius

*) Efter Søofficersrullen

ANDRE FORFATTERE

Rg. sign.	Navn	Stilling
(H-H.L)	H-H. Lieberoth	Kaptajnløjtnant
(J. M.)	J. Molde	Universitetsmanuduktør, fuldmægtig
(O. S.)	O. Sørensen	Fuldmægtig

Fregatten TORDENSKIOLD i Suez-kanalen 1870.

På grund af mine hyppige cykleture på denne strækning, vidste jeg imidlertid, hvor omtrent jeg ville kunne påregne at træffe uniformeret politi som jeg straks besluttede mig til at opsøge for at få dem til at tage affære, da jeg anså, at deres opgave bl.a. måtte være at beskytte civile danske statsborgere mod et angreb som beskrevet. - For min skyld må man gerne kalde det, at jeg "tog flugten"! - Jeg traf kort efter politiet, stadig forfulgt af den tyske soldat, anmeldte det stedfundne overfald, angav korrekt mit navn, min stilling og adresse. - Jeg forstod nu, at tyskeren på gebrokkent dansk forklarede, at han havde siddet på en bænk med en pige og at jeg, da jeg passerede dem, skulle have spyttet efter ham.

Efter samtale med betjentene fortsatte jeg til mit hjem og regnede med, at den politimand, der havde taget rapport, havde kunnet afvise tyskerens anklage på stedet, bl.a. under henvisning til min stilling som dansk søofficer, som man vel kan sige gjorde det yderligere urimeligt, at jeg skulle have spyttet efter en tysk militærperson.

Nogle dage senere blev jeg af marineministeriet tilsagt til at møde i København's byret's lokaler, hvor en kombineret tysk-dansk militærret skulle behandle sigtelsen mod mig for at have spyttet efter den tyske gefreiter.

Dette var, så vidt jeg ved, den første (og måske eneste) kombinerede tysk-danske ret, der udfoldede sig under "Statsadvokaten for særlige anliggender's auspicer og under "Gericht des befehlsabers der Deutsche Truppen in Dänemark"'s myndighed. - Selv ved denne rettergang var der beskikket mig en (dansk) forsvarer, medens anklagerne var dels en tysk auditor, dels den danske auditor Schäffer i forening.

Tyskeren forklarede, at han havde sagt "Varfor spytter du ud for mig" da han rev mig af cyklen. - Hans pige vidnede og påstod, at jeg som påstået af hendes ven, havde spyttet efter ham. Hun kunne dog til nærmere oplysning anføre, at

intet spyt var kommet ud af min mund! Derimod påstod tyskeren, at en spytklat var landet på hans støvle. - Han sagde da, at jeg efter pigens vidneudsagn, i alle tilfælde havde givet min foragt for ham til kende ved at råbe "pfui" da jeg passerede, hvor de sad. - Forespurgt af forsvareren, om han var sikker på, at jeg havde sagt "pfui" og ikke "fy" eller "føj", som en dansk ville udtrykke sig, hvis han ønskede at give sin foragt til kende, fastholdt han, at han havde hørt mig sige "pfui".

Ved afhøring af damerne, kunne disse imidlertid erindre, at min kone havde kaldt på mig, der på den smalle cyklesti kørte bagved. Hun havde kaldt "Kom op på siden af os". - Det blev i retten sandsynliggjort, at jeg på færøsk havde svaret "hvi", der betyder hvorfor og udtales "kvui" - hvortil hun svarede: "Så du kan høre, hvad vi taler om". Dette "hvi" mentes misforstået af tyskeren og havde sat gang i begivenhederne. - Det kan tilføjes, at min kone var færing og at der ofte anvendtes færøsk terminologi i familiens kreds.

21. juli s.å. blev jeg af den konstituerede auditor, B. Pürschel, opfordret til at underskrive en erklæring af ordlyd som nedenfor anført, hvorefter sagen skulle slutte uden anklage mod mig:

"Kaptajnløjtnant F.G.F. Langhorn
København, d. 29. august 1941

Til Marineministeriet.

Undertegnede Kaptajnløjtnant Fritz Gordon Francis Langhorn skal i Anledning af den mig tilkendegivne Misbilligelse af min Opræden overfor tysk Gefreiter, der tiltalte mig og påstod, at jeg havde spyttet efter ham i Ryvangs Allé den 6/6 1941 ca. kl. 22.50, udtale min Beklagelse af at jeg i min Iver for ikke at blive indblandet i en Episode, som jeg netop på Grund af min Stilling som Officer fandt særlig pinlig, har foretaget Handlinger, som jeg nu kan se kan misforstås

og udlægger som Bevis for, at jeg har foretaget en Handling, som jeg anser og altid har anset som uforenelig med den korrekte Holdning, som det ikke mindst paahviler danske Officerer at iagttage overfor den tyske Værnemagt.

sign. Langhorn
SØVÆRNSKOMMANDOEN
6. September 1941
p.v.c.
K. Lundsteen
Kommandørkaptajn
Souschef i Marinestaben.”

Jeg nægtede imidlertid - til auditørens fortrydelse - at underskrive denne erklæring, som jeg fandt gav et falsk billede af mine handlinger - ligesom jeg ikke fandt anledning til at modtage nogen form for misbilligelse, idet jeg ikke kunne anerkende, at jeg ved at opsøge politiet og anmelde manden, der angreb mig, havde foretaget en handling, som var ”uforenelig med den korrekte holdning” etc..

Viceadmiral A.H. Vedel, chef for søværnskommandoen, havde allerede d. 1. sept. meddelt Statsadvokaten for særlige Anliggender, at jeg den 29. aug. havde underskrevet erklæringen. Da tyskerne imidlertid ikke modtog den og rykkede derfor, blev jeg kaldt til chefen for søværnskommandoen, der var grumme vred over, at jeg havde nægtet at underskrive. Han henstillede at jeg underskrev for at søværnet kunne ”undgå ubehageligheder” med tyskerne. Således foranlediget underskrev jeg erklæringen den 6. sept. 1941. Den 24. okt. s.å. meddelte Statsadvokaten for særlige Anliggender, at sagen mod mig var sluttet uden tiltale. Et bizart træk ved denne sags behandling er, at der ved retens behandling ikke på noget tidspunkt anførtes nogen lov eller paragraf efter hvilken jeg var sigtet. - Denne har jeg

først fundet ud af i 1977 ved at rekvirere kopier af sagens akter. Derved er det fremkommet, at anklagemyndigheden - d.v.s. auditøreen - havde formuleret anklagen som overtrædelse af Militær Straffelovs § 66. Denne lød i den da gældende lov:

”Den som beruser sig i Tjeneste, eller naar Tjeneste maa paaregnes at forestaa, saaledes, at han møder beruset i Tjenesten eller paa Grund af Beruselse udebliver, straffes med Arrest.

Paa samme Maade straffes den, der viser sig synligt beruset i Uniform uden for Tjenesten.”

Da jeg praktisk talt var afholdsmand og ikke havde smagt så meget som en øl i ugevis, da yderligere tjeneste ikke kunne påregnes at forstå og da jeg ikke hverken var beruset eller i uniform, forekommer det mig uforståeligt, at en sigtelse kunne rejses mod mig på grundlag af § 66 - og i almindelighed også, da jeg selv var den, der havde anmeldt gefreitereen - men med den vej vinden blæste i politiet dengang, kan måske en forklaring findes på, at jeg endte op som sigtet.

Jeg vil her tillade mig at bemærke, at havde jeg kunnet forudse, at min adfærd i forbindelse med episoden i Ryvangs Allé 4 år senere skulle være medvirkende i argumentationen for min afsked og endvidere af Højesteret i 1951 blive anvendt i dennes bedømmelse af marineministeriets appelsag mod mig om mit pensionsspørgsmål, ville jeg nok have været mindre føjelig med underskrivelsen af den auditørformulerede erklæring i 1941. *Det er grotesk i mine øjne, at et usandfærdigt vidnesbyrd fra et medlem af den tyske besættelsesmagt, således skulle få vægt i spørgsmålet både om min afsked og frakendelsen af pension!*

*Bilag 2***Kommissionsbetænkning***Sagen: Kaptajnløjtnant Langhorn.*

Den 29. August 1943 Kl. ca. 5.25, da han stod i Kaserne-
gaarden, vidste han, at der var givet ordre om, at alle Offi-
cererne skulde afgaa samlede til Flådestationen, og
Mandskabet til Gymnastikhuset. Han troede, at Officererne
alle var afgaaet, saaledes at han var den eneste tilbageblevne
Søofficer på Kasernen og saaledes den højstkommanderen-
de paa stedet. Medens han stod omtrent midt i Kaserne-
gaarden og mønstrede Mandskabet, det sod opstillet i Inder-
gaarden, dels langs Midterbygningen, dels langs Sydfløjen, hør-
te han Skud falde og antog, at de kom Syd fra, saaledes at
den opstillede Besætning var i Dækning af Kasernebygning-
en, medens Indersiden af Nordfløjen og Kontorbygningen
var udsat for Beskydning. Han havde set "FYEN"'s Besæt-
ning komme frem mellem Hovedvagten og Planbygningen
og kastet sig ned, da Skydningen begynde.

Da han efter sit eget Udsagn mente, at det vigtigste nu var
hurtigst muligt at telefonere til Flaadestationen, hvor han
vidste, der var en tysk Officer til Stede, om at standse Skyd-
ningen, løb han, efter at han efter sit eget Udsagn havde giv-
et Ordre til Mandskabet om at søge Beskyttelsesrummene
gennem den sydlige Indgangsdør til Kasernen, til denne Dør
og holdt dennes ene Fløj aaben en kort tid - efter hans eget
Udsagn ca. 1 Minut - medens han beordrede en Værnøplig-
tig til at holde paa den anden Fløj. Det gjorde han, for at
Mandskabet hurtigst muligt kunde komme gennem Døren.
Derefter løb han ind i Beskyttelsesrummet gennem dets syd-
lige Indgang, og gennem Rummet i nordlig Retning, idet
han opfordrede de allerede ankomne af Mandskabet til at
gøre Plads for de efterfølgende ved at rykke nordefter.

Ved Beskyttelsesrummets nordøstlige Hjørne gik han ud af
Rummet, fordi den Del af dets Nordfløj, der var nærmest

Hjørnet, var mørk, og langs med Kasernen og, da han saa, at der ikke blev skudt længere, videre til Kommandorummet i Volden, hvor der fandtes Feltelefon med direkte ledning til Flaadestationens Kontor.

Før Langhorn forlod sin Plads i Kasernegaaren, var Kasernemesteren kommet ud til ham for at melde, at alle var ude af Kasernen. Kasernemesteren har ikke hørt Langhorn give Mandskabet Ordre til at gaa i Beskyttelsesrum, før han løb sin Vej. Kasernemesteren udtaler, at han selv uopfordret gav denne Ordre, og at Mandskabet derefter løb ind dels gennem Midterindgangen og dels gennem den sydlige Indgang. Ingen af vidnerne ved, hvem det var, der gav Ordren til at søge Beskyttelsesrummet.

Der fandtes i Kasernen en almindelig Telefon og en Automattelefon i Sydfløjens Vagtstue med egen Indgang; endvidere Telefon i Sygeafdelingen samt Telefoner i Kontorbygningen, alle med forbindelse til Nyholms Central.

Da Langhorn ankom til Kommandorummet, forefandt han der Kommandørkaptajn Hauptmann-Andersen (Stabschef ved Flaadestationen) samt Orlogskaptajn Dahl (Kasernens Næstkommanderende) og fik at vide, at Flaadestationen allerede var underrettet om Skydningen.

Naar Langhorn, for hurtigst muligt at telefonere, søgte den fjerneste Telefon, nemlig den i Kommandorummet, var det, fordi der var Forbud mod at benytte Telefonen i Sydfløjen til Opringning. Han tænkte ikke på Automattelefonen eller Telefonen i Sygeafdelingen, og han mente, at han ikke kunde naa Kontorbygningen uden at blive beskudt og derved muligvis forhindret i at telefonere.

Betænkning:

Langhorn hævder, at naar han straks ved Skydningens Begyndelse løb fra sin Plads midt i Kasernegaarden, var det ikke fordi han var bange for sit Skind, men udelukkende for hurtigst muligt at telefonere.

Denne paastands Troværdighed svækkes imidlertid dels ved den Omstændighed, at han blev staaende og holdt Døren aaben for Mandskabet, dels derved, at han ikke søgte den nærmeste tilgængelige Telefon. Efter Vidneudsagnene at dømme maa det antages, at Langhorn har tabt Hovedet ved at høre Skydningen og derefter straks er løbet i Dækning. Denne Adfærd har, saa vidt det kan ses, givet Anledning til megen Forargelse hos Mandskabet og kunde næppe antages ikke at gøre det.

Hans Optræden viser, at han i en farlig Situation ikke er i Stand til at disponere paa en for en Officer tilstrækkelig værdig Maade og derfor ikke er egnet til at være Officer.

Sign.

C.G.Bastrup

Sign.

H.C.Gad

Sign.

N.K.H.F.Bonde

Bilag 3a

Richard Granholms Allé 8

Kastrup, den 12. januar 1947

Kære Herr Kommandørkaptajn A. H. Lind!

I Anledning af, at jeg gennem min Sagfører har anmodet Marineministeriet om at genoptage den Sag, der har givet Anledning til min Afskedigelse, til fornyet Afgørelse under Paaberaabelse af, at jeg er uretfærdigt afskediget samt at Sagen er behandlet paa en lidet betryggende og efter almindelig Retsopfattelse uforsvarlig Maade, kan jeg meddele følgende:

Jeg har anført, at de foretagne Afhøringer og det foreliggende Bevismateriale ikke kan anses for fyldestgørende, at jeg først paa et sent Tidspunkt af Afhøringerne har faaet at vide, at de Undersøgelser, der fandt Sted, ogsaa indeholdt en Sigtelse mod mig, at jeg ikke er blevet gjort bekendt med Vidneforklaringerne undtagen gennem sporadiske Spørgs-

maal med Udgangspunkt i disse, samt at jeg ikke har faaet oplæst eller paa anden Maade har faaet Lejlighed til at godkende de af Auditør Schäffer foretagne Optegnelser, hvad han med sin Underskrift har attesteret har været Tilfældet. Endvidere, at jeg ikke har haft Lejlighed til at føre Vidner eller at faa nogen juridisk Bistand til Varetagelse af mine Interesser under det, som jeg ansaa for en foreløbig Undersøgelse, samt endelig henvist til den daværende Forsvarsministers Udtalelser om disse Sagers Behandling.

Ministeriet har svaret, at det, efter at Henvendelsen har været forelagt Kommissionen samt Generalauditøren (Schäffer), ikke finder sig foranlediget til at genoptage Sagen, idet det udtales:

1. At man har lagt Hovedvægten paa den af Søværnets Auditør i 1943 foretagne Undersøgelse.
2. Ministeriet maa afvise Udtalelsen om, at jeg ikke er blevet gjort bekendt med vidneforklaringerne.
3. Det er ikke Ministeriet bekendt, at jeg har ønsket at føre andre Vidner, end de i Forhøret (d.v.s. af anklagemyndigheden!) fremførte.
4. Ministeriet finder endvidere Anledning til at afvise den almindelige Udtalelse om, at Sagen er blevet afgjort paa et urigtigt Grundlag, og *ønsker særligt at præcisere, at man ikke ser, at man ikke i enhver Henseende har gjort Sagen til Genstand for en endog meget grundig Undersøgelse og Prøvelse, der paa fuldtud betryggende Maade har givet mig Lejlighed til at varetage mine Interesser.**

Da jeg naturligvis ikke kan anerkende Ministeriets Betragtninger, tillader jeg mig til evt. Støtte for mine Udsagn at bede Hr. Kommandørkaptajnen om en Udtalelse om, hvorvidt

I De under Deres egen Sags Behandling er blevet gjort bekendt med Vidneforklaringerne in extenso samt med, *hvem* der har vidnet.

* Forfatterens fremhævnning

II De under Auditørens eller Kommissionens Behandling af Sagen har haft Lejlighed til evt. at føre Vidner.

III De har haft Lejlighed til at anvende juridisk Bistand under Sagen.

IV De har faaet oplæst eller paa anden Maade har haft Lejlighed til at godkende de af Auditør Schäffer i 1943 gjorte Notater, og endelig, hvorvidt

V De mener, at den Betragtning, som er fremsat af Ministeriet i ovennævnte Svar Pkt. 4 (af mig understreget) kan anerkendes, idet jeg gaar ud fra, at de Sager, der har været for Kommissionen, har faaet en ensartet Behandling.

I Haab at modtage Hr. Kommandørkaptajns Svar er jeg med venlig Hilsen Deres hengivne

GORDON LANGHORN

Bilag 3b

Kommandørkaptajn A. H. Lind
Suensonsgade 9. 15. Januar 1947.

Hr. Kaptajnløjtnant G. Langhorn.

I anledning af Deres Forespørgsel af 12'ds vedrørende Behandlingen af min Sag ved den nævnte Kommission, skal jeg meget gerne give følgende Oplysninger.

1) Paa intet Tidspunkt af sagens Behandling er jeg blevet gjort bekendt med de mod mig afgivne Vidneudsagn eller har faaet at vide af hvem der var vidnet. Ej heller er det overfor mig oplyst under hvilken Form eller hvornaar disse Vidner er afhørt (2 Aar efter Begivenhederne?).

2) Der har ikke været givet mig nogen Lejlighed til at føre eventuelle Vidner, hvilket indebærer den Mulighed, at kun Modpartens Vidner er afhørt.

3) Der har ikke været givet mig nogen Lejlighed til at anvende juridisk Bistand.

4) Jeg har ikke paa noget Tidspunkt faaet oplæst eller paa anden Maade faaet Lejlighed til at godkende de af Auditør Schäffer i 1943 gjorte Notater. (Denne Afhøring foregik under 4 Øjne og Auditøren havde end ikke Sagen med sig (glemt hjemme) men maatte henholde sig til Erindringen).

5) Jeg mener ikke, at det med nogen Rimelighed kan paa-
staas, at min Sag er gjort til Genstand for nogen grundig
Undersøgelse eller Prøvelse og jeg mener ikke, at der er gi-
vet mig Lejlighed til at varetage mine Interesser paa forsvar-
lig Maade. Til Støtte herfor anføres dels det allerede tidlige-
re nævnte og dels ogsaa:

a) Saaledes som Sagen indleledes maatte man være af den
Opfattelse at Kommissionens Arbejde kun var af foreløbig,
undersøgende Art til Brug for en eventuel senere *retslig Af-*
gørelse (Jvfr. M.M. Skrivelse: "en Kommission til Under-
søgelse af forskellige Befalingsmænds Forhold ----"). Af
denne Grund, og paa Grund af at det ikke paa noget Tids-
punkt oplystes overfor mig, hvori min Forseelse bestod,
vanskeliggjordes Forsvaret betydeligt.

b) Afhøringen ved Kommissionen formede sig stort set som
en Række direkte Spørgsmaal der skulde besvares med ja el-
ler nej - uden at der var Lejlighed til noget Forsvar.

c) Jeg kender ingen andre Eksempler paa en Sags Opklaring
og Afgørelse udelukkende ved Hjælp af Vidner fra den ene
Part. .

d) Det Princip, der nøje overholdes overalt i Flaaden, at Af-
høringen bør foretages af en anden Person end den, der af-
gør Sagen (indstiller), synes her at være forladt idet Auditør
Schäffer først foretager Afhøring, derefter indstiller (og en-
delig til Slut udtaler sig om Kvaliteten af Sagens Behand-
ling). - Den Omstændighed, at Kommissionen og General-
auditøren finder Sagens Behandling og Afgørelse forsvarlig
undrer ikke een saa meget. Det vilde være ulige interessante-
re, om en anden, uafhængig og kompetent juridisk Myndig-
hed kunde fremsætte samme Paastand.

- e) Jeg kunde tilføje, at den Kommissionen tilkommanderede Auditør kun mødte ved eet af Møderne, og at Kommissionen iøvrigt bestod af 3 ældre (73, 72 og 63 Aar) afskedigede Søofficerer, hvoraf ingen havde prøvet at føre Kommando under den tyske Besættelse, hvorfor de manglede Indsigt i Datidens Vanskeligheder; og
- f) at jeg forgæves har anmodet den daværende Forsvarsmi-
nister om at faa Sagen afgjort ved en Domstol.

A H LIND

*Bilag 4.a.**Fhv. kaptajnløjtnant Gordon Langhorne, f. 11-5-1910
Kort oversigt over virksomhed i Søværnet 1928-1945*

- 1928-32: Kadetskolen.
- 1932: Søløjtnant II. - Flyveskolens Observatorklasse. Inspektionsskibet BESKYTTEREN, fiskeriinspektion i Nordsøen. Skoleofficer for math-elever.
- 1933: Kystdefensionen: DRAGØR FORT, Eksercerskoleforstander. LYNÆS BATTERI, skoleforstander for artilleriskole. - Torpedobåden DRAGEN, 3. kommanderende.
- 1934: Søofficerskursus ved Søofficersskolen. - Inspektionsskibet ISLANDS FALK, fiskeriinspektion i Nordsøen og ved Færøerne. - Søløjtnant I.
- 1935-36: Undervandsbådsskole, tjeneste som næstkommanderende i u-bådene RAN, ROTA, og FLORA samt tjeneste i værktøjskibet HENRIK GERNER.
- 1937: Inspektionsskibet ISLANDS FALK, fiskeriinspektion i Nordsøen og ved Færøerne. - Mineskibet LOSSEN, togt i danske farvande.
- 1938: MOSEDE BATTERI, næstkommanderende. - Torpedobåden HVALEN, 3. kommanderende.
- 1939: Torpedobåden GLENTEN, 3. kommanderende.
- 1939-41: Kystdefensionen: 1939: Chef for MOSEDE BATTERI. - Kaptajnløjtnant. - Skoleforstander for Eksercer- og Artilleriskole, MIDDELGRUNDSFORT. 8/4 1940: Interimschef for MIDDELGRUNDSFORT. - Aug. 1940: chef for KONGELUNDSFORT og Kystdefensionens Overkonstabelskole.
- 1941-42: Chef for ministrygeren SPRINGEREN som kystbevogtningsfartøj i Øresund fra 15/7 41, som ministryger på Aarhus-Kalundborg ruten og i Store Bælt fra 1/5 42 (5 miner bragt til sprængning).
- 1942-43: Søværnets Kaserne, Holmen, 3. kommanderende. - 29/8 - ca. 20/10 43: Interneret på Holmen. - 28/10 43: Militær flygtning i Sverige. - Fodfolksuddannelse, Den danske Brigade.
- 1944-45: Flygtningekontorets Militærafdeling, Stockholm, næstkommanderende.
- 30/9 1945: Afsked i henhold til Tjenestemandenslovens § 61.

Forfatter af flere artikler om sømilitære emner i Tidsskrift for Søværnen. - Certificat som Skibsfører, 1. grad.

1941: Belønnet med Henrik Gerner's medaille og legat for en prisafhandling i Søe-Lieutenant-Selskabet: Motortorpedobåde i dansk Søforsvar.

*Bilag 4.b.**Fhv. kaptajnløjtnant Gordon Langhorne
Kort oversigt over virksomhed efter 1945.*

- 1946-47 Det Danske Luftfartselskab DDL, Trafik- og Salgsafdelinger.
- 1947-48: Supervisor of Stations, SAS Overseas Div., Stockholm.
- 1948-49: Stationschef Buenos Aires.
- 1949-52: Administrative Assistent to V.P. Operations and to Regional Station Manager, Region Denmark.
- 1953: Flyveklareruddannelse i Stockholm. Licence som Flight Dispatcher.
- 1953-57: Stationschef og flyveklarerer Johannesburg.
- 1957-66; Distriktchef for SAS, Polen, og stationschef Warszawa.
- 1966-67: Overtrafikkontrollør og System Service Cargo Supervisor, København.
- 1967-70: Stationschef og flyveklarerer Søndre Strømfjord.
- 1970: Førtidspensionering fra SAS. Flyttet til Avalon, Santa Catalina Island, Californien.
- 1971-73: Sekretær i Avalon-Catalina Island Chamber of Commerce og leder af en hotelreservationservice for Catalina Island.
- 1974-79: Bosat i Mexico City. - Selvstændig virksomhed som rejsekonsulent.
- 1979-83: Bosat i Danmark. - Arkivarbejde i forsikringskoncernen HAFNIA.
- Borgerlige aktiviteter:
- 1946-47: Næstformand i Kastrup Skoles Forældreforening, Kastrup Skolekommission samt i Kastrup Spejder og Ulvekomité.
- 1954-57: Næstformand 1st Rosebank Scout & Cub Committee, Johannesburg. 1957 - 67: Honorary President Rosebank Scout Group.

- 1971-73: Medlem af Avalon Harbour Committee og Avalon Airport Committee.
- 1975-79: Repræsentant for Mexico for foreningen Dansk Samvirke.
- 1978: Næstformand Skandinavisk Forening i Mexico.
- 1979: Formand Skandinavisk Forening i Mexico.
- 1980- Administrator for DANABALETTEN, København.

**Fra "Tordenskjold"
til "Peter Tordenskiold"
- Træk af krigsskibets udvikling 1882-1982
af Hans Chr. Bjerg**

På en af Søværnets historiske mindedage- den 2. april 1982 hejstes kommandoen på korvetten "PETER TORDENSKIOLD", det ydre tegn på, at prøvetogterne var afsluttede, og at skibet nu indgik i den danske flåde som en operativ enhed. En af de måder, hvorpå man fører Søværnets traditioner videre, er ved at genanvende navnene på skibene. Den nye korvet er således det 3. - eller hvis vi skal være helt nøjagtige det 5. skib i flåden med dette navn, selv om stavemåden har været forskellig. Allerede under kanonbådskrigen 1807-14 byggedes et par kanonbåde i Norge, og således tilhørende den dansk-norske flåde, der bar navnene "PEDER TORDENSKJOLD" og "TORDENSKJOLD". Denne krigs patriotiske vækkelse af den dansk-norske befolkning banede iøvrigt vejen for indførelsen i flåden af navne på søhelte som skibsnavne; noget der dog først slog igennem efter krigen 1848-51.

I 1852 søsattes det første større, egentlige krigsskib, der bar et søheltenavn, nemlig sejlfregatten "TORDENSKJOLD". Det udgik af flådens tal i 1872.

Det næste skib, der bar navnet "TORDENSKJOLD" videre, søsattes 1880 på Orlogsværftet. Det blev fra starten betegnet som "torpedoskib", men denne betegnelse ændredes i 1885 til "panserskib". Bygningen og kommandohejsningen på den nye korvet falder - for at holde de gode traditioner vedlige- næsten 100 år efter panserskibet med samme navn. Panserskibet "TORDENSKJOLD"'s prøvetogter foregik og afsluttedes i 1882 - altså for 100 år siden.

Den nye korvet "PETER TORDENSKIOLD" blev 19. januar 1981 navngivet af kronprins Frederik i Alborg, hvor

skibet er bygget. Skibsnavnet er blevet stavet lidt forskelligt de 5 gange det nu er blevet benyttet. Tidligere var den gængse stavemåde for søhelten, viceadmiral Peder Tordenskiold (1690-1720) "Peder Tordenskjold". Denne må imidlertid anses for ukorrekt, idet den historiske person altid selv skrev "Peter Tordenskiold" som sit navn. Man har nu ved det nye navns stavemåde korrigeret for det historisk korrekte.

Størrelsen på såvel "TORDENSKJOLD" som "PETER TORDENSKIOLD" og de 100 år, der er imellem dem, gør en sammenligning fristende. Man kan derigennem konstatere, hvilke lighedspunkter, der trods alt er, men også hvilken enorm udvikling krigsskibet som våbenplatform har undergået i de forløbne 100 år. Den talmæssige sammenligning kan direkte ses på den her indsatte tabel.

	"TORDENSKJOLD" 1882	"PETER TORDENSKIOLD" 1982
deplacement (vægt)	2.534 ts.	1.320 ts.
længde	68 m	84 m
bredde	13,23 m	10,3 m
dybgående	3,1 m	4,8 m
maskineri	2600 HK (damp)	26000 HK/ (gasturbine) 4800 HK (diesel)
fart	13 knob	30 knob/ 20 knob
bemanding	206 mand	90 mand
armering	1-35,5 cm 4-12 cm 8-37 mm 1-38 cm undervandstorpedoapparat 3-35,5 cm torpedokanoner	8 affyringsapparater for sømålsmissiler. 8 affyringsapparater for luftmålsmissiler. 1-76 mm

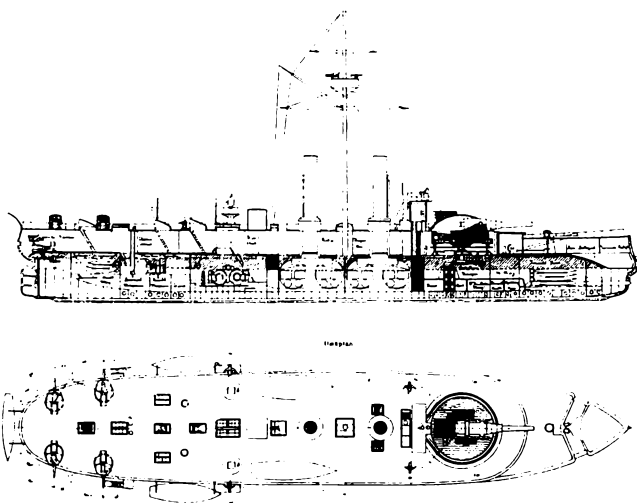
Konstruktionen af et krigsskib vil altid være resultatet af en række prioriteringer og kompromisser. Størrelsen og typen bestemmes naturligvis først og fremmest af de opgaver, som man bygger skibet til at løse, og hvilket farvand disse opgaver skal løses i. Her sætter så bevillingsmæssige eller måske politiske hensyn ind.

I en lille marine som den danske vil man af bevillingsmæssige hensyn ofte søge at bygge skibet, således at dette kan løse flere hovedopgaver på én gang, i stedet for at lave én konstruktion, der primært er lagt an på én. Man kommer her ind i en lang række kompromisser, der kan være vanskelige at løse teknisk, og som måske kan vise sig at mindske effektiviteten generelt inden for de mangeartede opgaver, som skibet menes at kunne løse. Bestræbelserne for henholdsvis at gøre konstruktionen til et godt søskib og til et godt kampskib kan også i en række tilfælde trække i hver sin retning, således at det er nødvendigt at gå på kompromis. Sømilitært-faglige, politiske, bevillingsmæssige og tekniske hensyn skal indpasses i den enhed den endelige konstruktion udgør.

Efter 1870 fandt der en meget kraftig teknologisk udvikling sted inden for krigsskibsbygning og sømilitære kampmidler. Danmark havde svært ved at følge med. Der var kun begrænsede ressourcer til rådighed. Samtidig var 1870-erne forsvarspolitisk urolige i indenrigspolitisk sammenhæng og i taktisk sammenhæng var man i tvivl om, hvilket af de nye våbensystemer, der fremover ville vise sig som de bedst egnede til danske forhold. Et af de nye våben var torpedoen. Den syntes velegnet til danske forhold, og politikerne så positivt på dette våben p.g.a., at det var relativt billigt set i forhold til dets kampværdi og -kraft. Krigsskibenes vigtigste våben var og blev imidlertid artilleriet.

I 1879 gik en bevilling igennem til "en pansret kanonbåd", selvom det var et panserskib, Søværnet havde bedt om. Endvidere skulle skibet udstyres med torpedoudskydnings

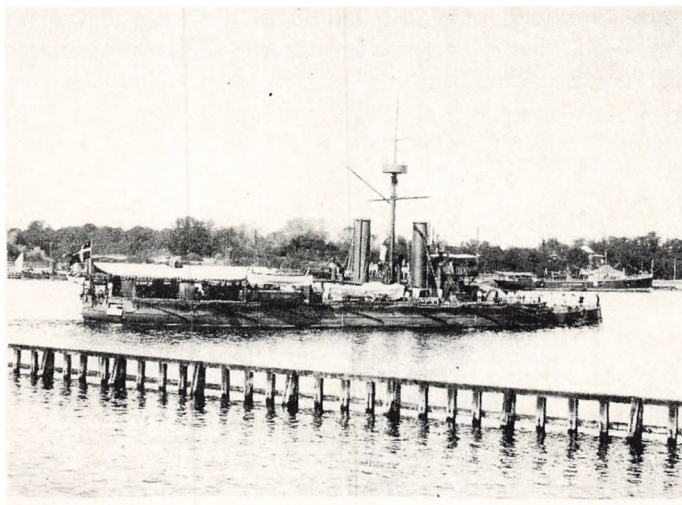
apparater. Denne meget specielle opgave kunne kun løses ved en række kompromisser og ved hårfint at prioritere en række faktorer over for hinanden. Den endelige løsning blev "TORDENSKJOLD", der bl.a. af politiske hensyn ikke blev betegnet som panser- eller artilleriskib, men som "torpedoskib". Man kan sige, at den var begge dele, men også at den ikke var nogen af delene. Det blev også samtidig et slags "moderskib", idet det kunne medføre et par mindre torpedobåde. I 1885, da man var kommet ind i de såkaldte provisorieår, hvor regeringen ikke tog hensyn til oppositionen inden for det forsvarspolitiske, blev skibet officielt omklassificeret til "panserskib".

Sidetegning og dæksplan af panserskibet TORDENSKJOLD 1890.

"TORDENSKJOLD" var ved sin bygning på mange måder et meget moderne skib. Det er således det første danske krigsskib, der er bygget af stål, ligesom det var det første

skib, der fik fuldstændigt elektrisk installation ombord. Lukaf'erne opvarmedes dog stadig med kakkelovne!

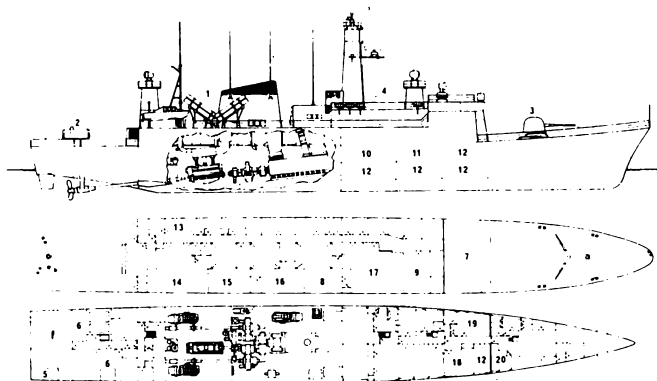

Panserskibet TORDENSKJOLD på vej ud fra flådens leje gennem Elefantløbet.

Korvetten "PETER TORDENSKIOLD", der nu er taget i brug, er den tredje og sidste i en række, som en følge af forsvarsforliget i 1973. Dette indebar en erstatningsbygning af større og mindre enheder, der skulle være operationsklare i 1982, derfor kaldet "Flådeplan-82". Med ibrugtagningen af den nye korvet er denne plan blevet fuldført.

"PETER TORDENSKIOLD" er efter dansk tradition et allround-krigsskib, dog med vægten helt tydeligt lagt på det offensive. Der er således tale om et egentligt krigsskib på trods af navnet "korvet". Denne betegnelse på et mindre sejlkrigsskib genoplivedes af englænderne under 2. verdenskrig som typebetegnelse for et mindre eskorteskib, der

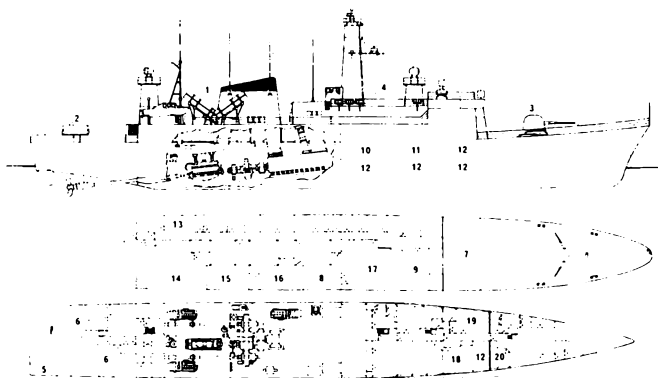
passede på konvojerne over Atlanten og som havde ubåds-bekæmpelse som vigtigste kampfølgende. Således som udviklingen er foregået efter 2. verdenskrig er denne type ikke længere entydigt bestemt, hvad opgaver angår. Betegnelsen går nu nok mere på størrelsen. Om betegnelsen er politisk bestemt skal være usagt.

NIELS JUEL-klassen.

Sammenlignes "TORDENSKJOLD" med "PETER TORDENSKIOLD" afspejles den våbenteknologiske udvikling, der har medført, at hovedvåbenet til søs fra at være det svære artilleri nu er blevet missiler. "PETER TORDENSKIOLD"'s ene pjece på 76 mm må nærmest betegnes som en sekundær armering. Til gengæld er den betydeligt hurtigere end forgængerens ene store kanon på 35,5 cm. Denne kanon er den sværeste skibskanon, der nogensinde er anvendt i Skandinavien. Dens kælenavn var "Lange Tom", og den

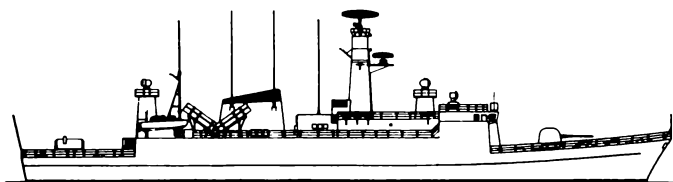
kunne kun skyde ét skud hvert 10. minut; løbet var 9 m langt og rækkevidden var 9 km. Skibet var så at sige en konstruktion, der var iklædt 35,5 cm-kanonen og dens fremdrivningsmekanismer. Der var for eksempel ikke taget meget hensyn til de mennesker, der skulle virke ombord.

Våben: 1 SSM launcher (HARPOON) — 2 SAM launcher (SEA SPARROW) — 3 Kanon (76 mm OTO MELARA) — 4 Plads til kortholds luftværnsvåben — 5 Dybd bomber — 6 Antirubåd storpedoer
Kontrol: 7 Operationsrum — 8 Maskinkontrollrum — 9 Radiorum
Aptering: 10 Officersbeboelse — 11 Sergentbeboelse — 12 Konstabelbeboelse — 13 Sygelokal — 14 Cafeteria — 15 Kabys — 16 Sergentmesse — 17 Officersmesse — 18 Opholdsbanje — 19 Baderum — 20 Vaskeri

”PETER TORDENSKIOLD”’s hovedarmering er missilerne henholdsvis mod sømål og mod luftmål - og elektronikken, så at sige korvettens sværd og skjold. Elektronikken har erstattet det traditionelle panser, som skibets beskyttelse. Udviklingsarbejdet for et krigsskib er i vore dage ofte længere end det var for 100 år siden. Tingene er blevet langt mere komplicerede og så dyre, at alt først gennemprøves grundigt, før det realiseres. For ”TORDENSKJOLD”’s vedkommende lå de første udkast på tegnebordet i løbet af 1877. I 1882 var skibet operationsklart. I 1972 blev der taget

beslutning om udviklingen af "korvet-72" og 26. september 1978 kunne den første i rækken, NIELS JUEL, navngives og var året efter operationsklar. Som med "TORDENSKJOLD" i 1882 har Søværnet i 1982 i "PETER TORDENSKIOLD" fået et moderne krigsskib, der afspejler den sidste nye udvikling i et vellykket specielt dansk design. "TORDENSKJOLD" var et harmonisk bygget skib, og "PETER TORDENSKIOLD" nærmer sig det elegante; ovenikøbet kan de to skibe minde designmæssigt om hinanden ved at være de to eneste danske krigsskibe inden for den moderne periode, der har masten/mastetårnet midtskibs. Medens "TORDENSKJOLD" var beregnet til at varetage opgaver i indre danske farvande og faktisk kun en enkelt gang - på en tur til Stockholm - vovede sig uden for disse, så er "PETER TORDENSKIOLD" bygget således, at den kan holde sig ude i åbent farvand længe ad gangen. Den nye korvets kampkraft er overordentlig stor ikke alene naturligvis set i relation til "TORDENSKJOLD", men også i absolut, moderne forstand. I personelmæssigt henseende er der også sket en udvikling i de forløbne 100 år. 90 mand betjener nu en kampkraft, der er mangefold den, som 206 mand stod for i 1882.

Meddelelse fra redaktøren.

I T.f.S. side 158 øverst er følgende linje faldet ud: "Denne stigende udnyttelse af fiskeforekomsterne førte-"

Bog anmeldelse.

Kaj Nolsøe Bang:

Flådens Ulve.

Eget forlag.

Som gammel torpedobådsmand fra førkrigstiden er det en fascinerende oplevelse at få et trip med nutidens motortorpedobåde. Derfor kan det ikke undre, at forfatteren med glæde ser tilbage på ca. 3 års tjeneste ved dette for den danske flåde helt nye våben. Det første bekendtskab med den type fartøjer fik han under opholdet i Sverige i 1944, hvor han sammen med dav. Søløjtnant Hviid i 3 måneder gjorde tjeneste i svenske motortorpedobåde.

Dette er omtalt i kommandørkaptajn Bangs bog "Styr-mænd til orlogs - Marinen under krigen" (1977) og hans oplevelser i danske torpedobåde i "Kompasset rundt med marinen" (1979), her blot videre uddybet. Selv om så godt som alt fra disse kapitler er taget med, savnes det i sidstævnte bog s. 141-42 nævnte vellykkede forsøg på at finde frem til hemmeligheden ved bådenes "effektor" - en teknisk interessant detalje.

Da flåden i 1947 fik tildelt nogle fhv. tyske E-både fra de allierede, blev dav. orlogskaptajn Haugsted chef for styrken (2 både i første omgang). Han havde under krigen gjort tjeneste i Royal Navy's tilsvarende fartøjer i Kanalen. Af de to første skibschefer havde kaptajnløjtnant Bredsdorff gjort samme tjeneste som Haugsted, Bang erfaringer fra Sverige.

For Bangs vedkommende sluttede hans MTB-karriere med deltagelse i NATO-øvelser i Kanalen i februar 1951, hvor hans og dav. kaptajnløjtnant C.H.B. Schous både indgik som gruppe i en engelsk flotille. Under den sidste natøvelse kolliderede han med en engelsk MTB'er. T.58 sank under et forsøg på at slæbe den ind under land, den engelske blev bjerget trods mistet forskib. En retslig undersøgelse, nedsat

i engelsk havn, stemplede kollisionen som ”hændeligt uheld”, en risiko, der må tages, når øvelserne skal være realistiske med kampræning for øje.

Bangs oplevelser som MTB-chef er omtalt med hans letflydende pen og isprængt fornøjelige anekdoter. Som optakt til dette, bogens hovedafsnit har han valgt at omtale motor-torpedobådes indsats i 2' verdenskrig med et enkelt eksempel fra såvel amerikanske, engelske som norske enheder, det sidste suppleret med en særlig beretning om, at kong Håkon hver jul fik leveret sit juletræ, hugget på norsk grund - i 1943 nedkastet fra norsk fly kl. 17 selve juleaften.

I en randbemærkning hævder Bang, at de første, små MTB'er var bedre egnet - sværere at observere - end de nuværende - men nye våben og højtudviklet elektronisk udstyr kræver tonnager. Den samme udvikling skete før krigen, og ikke alle var tilhængere af DRAGEN-typen, som selv før indførelse af Radar var mulig at observere på stor - alt for stor - afstand.

Bang omtaler kontreadmiral Briand de Crevecoeur som ivrig forkæmper for at få MTB'er som led i dansk forsvar. De, der har fulgt de bevægede møder i Søe-Lieutenant-Selskabet i førkrigsårene mindes en anden forkæmper, kommandør Barfod.

Et par skønhedsfejl skal for en ordens skyld med: S. 54 omtales, at folk fra søartilleriet anbringer et alt for tungt apparatur på hans kanon. Han giver en stakkels ingeniør fra søminevæsenet en overhaling i den anledning - måske ikke alle læsere vil forstå, at det er en svipser ved korrekturlæsningen. Det gælder også, når kontreadmiral Dahl staves Daell. Ellers er bogen dejligt fri for trykfejl. Det skal anbefales såvel torpedobådsfolk som alle andre at læse bogen. Den giver et fyldestgørende indtryk for de krav, der stilles til disse bådes chefer og besætninger.

J. T.

MARINENS BIBLIOTEK

Erhvervelser i juli/august 1983.

ADMINISTRATION & ORGANISATON, RETSVÆSEN
m.m.

Beretning afgivet af Kommissionsdomstolen af 11 oktober 1982 vedrørende Harpoonmissilulykken den 6. september 1982. u.sted (Kbh.) u.å. (1983). 132 s. 4°. maskinskr.

Kronsell, Jan & Ole Møller Kudsen: Personaleledelse i Søværnet. (Hovedopgave ved diplomstudiet i organisation - Handelshøjskolen i København). Kbh. 1983. 100 s. + 28 s. bilag. maskinskr. 4°.

Udlaansprotokol for kutterne SVANEN og THYRA 1931-1956. u. sted. u.å. upag. 4°.

HISTORIE.

Cable, James: Thr Royal Navy & the Siege of Bilbao. Cambridge 1979. 222 s. kort. index. bibl.

Glimt fra dansk søværn og søfart - A Glimpse of the Danish Navy and Shipping. u.sted (Kbh.) u.å. (ca. 1960). upag. (14 s.) ill. Dansk og engelsk tekst.

Harms, H.: Træk fra Marinens Flyvevæsen. Kbh. 1983, 37s.

The History of the United Nations Forces in the Korean War.

Vol. VI. Seoul 1977. 760 s. ill. kort. index.

Kemp, P.K.: Nine Vanguards. London 1951. 236 s. ill. index.

Kipling, Rudyard: Sea Warfare. London 1916. 222 s.

Kipling, Rudyard: Til Orlogs med Kanaleskadren. Kbh. 1912. 128 s.

Ladd, James D.: SBS. The Invisible Raiders. The History of the Special Boat Squadron from World War Two to the present. London 1983. 284 s. ill. kort. index.

Macdougall, Philip: Royal Dockyards. Newton Abbot 1982. 215 s. ill. kort. index. bibl.

Mason, Theodore C.: Battleship Sailor. Annapolis 1982. 272 s. ill.

Orlogsmuseet - Årsberetning for 1980 ff. u.sted (Kbh.) u.å. (1981). 28 s. ill.

Revue Internationale d'Historie Militaire No. 52 + 53 + 54 - 1982. Varsovie + Helsinki + Ottawa 1982. 356 + 186 + 356 s.

Williams, Robert Hugh: The Old Corps. A Portrait of the U.S. Marine Corps between the Wars. Annapolis 1982. 140 s. ill. kort.

Winton, John: Convoy. The Defence of Sea Trade 1890-1990. London 1983. 378 s. ill. kort. index. bibl.

2. VERDENSKRIG & FALKLANDSKRIGEN.

Benyon-Tinker, W.E.: Dust upon the Sea. London 1947. 216 s. ill. kort.

Hichens, Robert Peverell: We Fought them in Gunboats. London 1944. 152 s. ill.

Nielsen, Jørgen: luftstøttepunkt ROM - Flugstützpunkt Kdo. 3/ II ROM. Maribo 1983. 99 s. ill. kort. fotokopi af maskinskr. manuskript. 4°.

Pedersen, Gunnar: Militær modstand i nord 1940-45. Jakten på Tirpitz, Arnøytragedien, Operasjon MARTIN og SEPALS. Tromsø 1982. 228 s. ill. kort. index.

Prange, Gordon W. m.fl.: Miracle at Midway. New York 1982. 470 s. ill. kort. index. bibl.

Tortzen, Christian: Søfolk og skibe 1935-1945. Den danske handelsflådes historie under anden verdenskrig. Bd. 3: De første år. u.sted (Kbh.) 1983. 628 s. ill. kort. index.

Underwood, Geoffrey: Our Falklands War. The Men of the Task Force tell their Story. Liskeard 1983. 144. ill.

Wentzel, Fritz: Single or Return? The Story of a German P.O.W. in British Camps and the Escape of Lieutenant Franz von Werra. London 1954. 172 s. ill.

PERSONALHISTORIE.

Mayer, Jr., Sidney L.: MacArthur. London 1973. 160 s. ill. kort. bibl.

Swinson, Arthur: Mountbatten. London 1973. 160 s. ill. kort. bibl.

Sørensen, Janus: Af mit Livs Historie. u.sted. u.å. (1966). 194 s. pers.index. 4°. maskinskr.fotokopi.

POLITIK m.m.

Johnson, Maxwell Orme: The Military as an Instrument of U.S. Policy in Southwest Asia. The Rapid Deployment Joint Task Force, 1979-1982. Boulder, Col. 1983. 134 s. bibl.

Soviet Military Power. Washington 1983. 108 s. ill. kort. 4°.

Vejlstrup, Laust Grove: Spanien i NATO. (Serie: Forsvaret i samfundet). Vedbæk 1982. 34 s. ill. kort.

STRATEGI & TAKTIK.

Bartlett, Merrill L. (ed.): Assault from the Sea. Essays on the History of Amphibious Warfare. Annapolis 1983. 454 s. ill. kort. index. bibl.

SKIBE, SKIBBYGNING m.m.

Aguilera, Alfredo: Buques de Guerra Espanoles (1971-1976). Madrid 1977. 30 s. ill 4°.

Frederichsen, Frederik: Aktieselskabet EM.Z. Svitizers Bjergnings-Entreprise. København 1833 - 3. marts - 1983. Oversigt over skibe ejet eller disponeret af Entreprisen i 150 år. Lyngby 1983. 214 s.

Friedman, Norman: U.S. Aircraft Carriers. An Illustrated Design History. Annapolis 1983. 428 s. ill. index.

Friis-Pedersen, Jens: Sejlskibe. Nordiske fartøjer opmålt, tegnet og fotograferet. Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, Søhistoriske Skrifter XI. (udg. ved Anders Monrad Møller og Jens Lorentzen). Kbh. 1983. 96 s. ill. index. bibl. 4°.

BJÆRGNINGS- & REDNINGSVÆSEN.

Søredningstjenesten. 1. halvårsrapport 1. jan 83 - 30. jun 83 ff. Århus 1983. upag. (78 s.) 4°.

Teisen, Michael: HMS St. George. Dokumentation og prøveudgravning 16 - 24 maj 1983. Roskilde 1983. forsk.pag. (38 s.). ill. maskinskr. 4°.

TIDSSKRIFTER.

Kunl. Krigsvetenskaps Akademiens Handlingar og Tidskrift 1953-1977. u.sted (Stockholm) 1953-1977. ill. kort.

Kommentarer til nyanskaffelse.

W.E. Benyon-Tinker: Dust upon the Sea. Hodder & Stoughton, Ltd., London 1947.

Forfatteren var i foråret 1943 som engelsk hær-officer tilknyttet efterretningstjenesten i Mellemøsten med bopæl i Beirut.

Efter eget ønske kom han i forbindelse med Royal Navy, og i bogen redegør han for flådens aktiviteter i den mindre kendte krigsskueplads under 2. verdenskrig: Det Ægæiske Hav, fra sommeren 1943 til sidst i oktober 1944. Han "undskylder" selv, at der altså er tale om en beskrivelse af begivenhederne set fra hans egen, meget begrænsede synsvinkel, nemlig en hær-officers, tilknyttet "Naval Special Service Flotilla".

Bogen er rigt illustreret og giver også oplysning om de 12 skonnerter (L.S. = Levant Schooner), der var tilknyttet flotillen og deres skæbne.

James Cable: The Royal Navy and the Siege of Bilbao. Cambridge University Press, Cambridge 1979.

James Cable har her skrevet om den engelske flådes indgriben i den spanske borgerkrig.

I foråret 1937 forsøgte de spanske nationaliststyrker at afskære den baskiske by Bilbao fra fødevarerforsyninger.

Da den engelske flåde var uvillig til at tillade Franco's styrker at bruge fødevarer mangel som et våben, blev flåden indblandet i at sikre forsyninger og senere i at assistere ved evakuering af spanske børn.

Beskrivelsen er dokumenteret ved omfattende arkivmateriale og øjenvidneberetninger og er et godt supplement til forfatterens velkendte, i 1971, udgivne bog: "Gunboat Diplomacy" (2. udg. i 1981).

Jens Friis-Pedersen: Sejlskibe. Nordiske fartøjer opmålt,

tegnet og fotograferet. Søhistoriske Skrifter XI. Høst & Søn, Kbh. 1983.

Tredie og sidste bind i serien Sejlskibe - jvf. omtalen af Friis-Pedersen i Tidsskriftet 1980/pag. 363 - er nu udgivet af Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg og Høst og Søns forlag.

Udover omtale af svenske sejlskibe og engelskbyggede fiskesmakker, der endte deres dage i de nordiske farvande, findes et righoldigt illustrationsmateriale, som giver en samlet karakteristik af Friis-Pedersens arbejde og arbejdsmåde. Bogen er, som de tidligere, af ualmindelig fin udførelse, såvel hvad angår tekst og teknik, hvilket de 2 udgivere, Jens Lorentzen og Anders Monrad Møller, må tilskrives æren for.

P.K. Kemp: Nine Vanguard. Hutchinson & Co., Ltd., London 1951.

Som titlen angiver handler bogen om de 9 engelske orlogsskibe, der siden 1586 har fået navnet "Vanguard". Men udover omtale af disse skibe, er bogen også et værk om engelsk maritim historie, om engelsk forsvarspolitik og om søkrigshistorie de sidste 400 år, idet udgangspunktet netop er de "Nine Vanguard".

Philip Macdougall: Royal Dockyards. David & Charles, North Abbot 1982.

De engelske orlogsværfter har selvfølgelig været en forudsætning for Royal Navy's glørværdige historie. Bogen fortæller udover om værfterne også om de forskellige skibe, der gennem årene er blevet bygget der, f.eks. Sovereign of the Sea, Victory og Dreadnought. Det bemærkes også, at værfterne i lang tid var den største industri i landet. I det 18. århundrede var mere end 10.000 mand beskæftiget der. De forskellige fag, deres historie, deres betingelser og løn omtales nærmere.

Under Henrik VII blev det første værft ved Portsmouth etableret, og i det 17. århundrede kom Plymouth til for at imødekomme ønsket om en mere vestlig liggende havn.

Theodore C. Mason: Battleship Sailor. Naval Institute Press, Annapolis 1982.

Forfatteren meldte sig som frivillig til den amerikanske flåde i august 1940 og blev uddannet som radiotelegrafist. Efter radioskolen kom han om bord på slagskibet California, og da dette blev sænket i Pearl Harbor, skiftede han til Pennsylvania. Fra 1942-45 deltog han i Stillehavskrigen om bord på slæbebåden Pawnee.

Han fik efter krigen en universitetsuddannelse og har siden 1950 levet som journalist og forfatter.

Bogen portrætterer den menige i slagskibet, såvel under tjenesten ombord som under landlov, men også officererne er omtalt - set fra den meniges side. Man har indtryk af, at officererne ofte var mere interesseret i opførsel og disciplin end i at gøre de menige til søkrigere.

Fra sin "klart-skibs" post i stormasten giver forfatteren en øjenvidne-beskrivelse af angrebet på Pearl Harbor.

Jørgen Nielsen: Luftstøttepunkt ROM - Flugstützpunkt Kdo 3/11 ROM. Maribo 1983.

"Hvis jeg ikke skriver det - er der ingen der gør det"!

Således indleder Jørgen Nielsen et godt 100 sider maskinskrevet arbejde om "Luftstøttepunkt ROM - Flugstützpunkt Kdo 3/11 ROM".

Jørgen Nielsen besøgte i 1967 sammen med sin kone bl.a. Lomborg præstegård ved Lemvig og erfarede derved, at tyskerne under besættelsen havde anlagt en flyveplads i den nordøstlige del af sognet, men at den ikke var benyttet som sådan efter krigen og nu var blevet landbrugs- og skovområde.

I efteråret 1980 påbegyndte Jørgen Nielsen en nærmere ef-

terforskning af sagen, undersøgelse i arkiver, biblioteker m.v. og samtaler med lokalt folk. Han blev færdig med sin undersøgelse i maj 1983, men har af økonomiske grunde ikke kunnet få sit undersøgelsesresultat ud til en større offentlighed. Manuskriptet er afleveret til lokalhistorisk arkiv - Lemvig Bibliotek. Herfra har bl.a. Marinens Bibliotek foretaget fotokopiering.

Udover at redegøre for flyvepladsens etablering, formål, benyttelse m.m. bidrager "bogen" også til at belyse dele af besættelsens historie i et lille lokalsamfund.

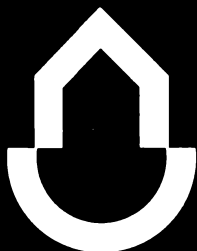
Revue Internationale d'Histoire Militaire.

Nr. 52/1982 er udgivet af den polske militærhistoriske kommission og indeholder en række artikler om den polske hærs historie og om militærhistoriens udvikling i Polen i det 20. århundrede. Alle artikler er på fransk.

I 1978 blev der i Helsingfors afholdt et internationalt symposium for historikere med 2 hovedtemaer: Organisationen af den øverste militære ledelse i den 2. verdenskrig og De nordiske lande og stormagterne 1941-45. De første 11 indlæg vedrørende førstnævnte emne blev publiceret i *Revue Internationale d'Histoire Militaire* nr. 47/1980. De sidste 10 indlæg vedr. det andet emne er nu udgivet i nr. 53/1982 af den finske kommission. Artiklerne er fortrinsvis på engelsk, enkelte på tysk og fransk,

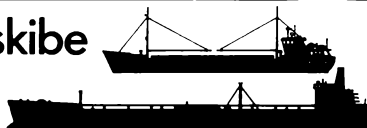
Nr. 54/1982 er udgivet af den canadiske kommission og indeholder artikler om Canada's væbnede styrker i 1. og 2. verdenskrig og om det canadiske u-bådsvæsen. Enkelte artikler er på fransk.

A.H.

Forsikring af skibe

01-14 16 18

Dansk Søassurance

Forsikringsaktieselskabet Hafnia

Niels Juels Gade 11, 1016 København K.

RAYTHEON

Radar-anlæg
Doppler Log
Satnav
Satcom
Loran C
Vejrkortskriver

AAGE HEMPEL **INTERNATIONAL A/s**

1933 - 1983

Havnegade 39 · 1058 København K · Tlf. 01-12 67 67

Annoncesalg til Søværnen

01 - 58 46 00

Tal med vores hr. Victor Johansen
om annoncer eller tryksager

Svitzer suveræn service til søs

Verdensomspændende bjergnings-, bugserings- og offshore service

Em.Z.Svitzers Bjergnings-Entreprise A/S

Kvæsthusgade 1 1251 København K Telefon (01) 15 5195, efter kontortid (01) 15 5175
Telex no 15983 Telegram SVITZERSALVAGE (24 timers service)

Agenter: _____

London: LOWNDES LAMBERT GROUP LTD (Marine Claims and Salvage Division)

Telegram Eielgee · Telex 887370/886994 · Telefon 01-283 2000

New York: Moller Steamship Co. Inc. Suite 3527 One World Trade Center.

New York, N.Y. 10048 · Telex JTT 420372 · Telefon 212-466-5300

SKIBS- PUMPER

af enhver art
til ethvert
formål

MASKINFABRIKKEN

Generatorvej 10 . 2730 Herlev
Telf. (02) 916788 . Telex 35212

og ethvert
skib

og ethvert
værft

over hele
verden

Nea-Lindberg A/S
Industriparken 39-43, DK-2750 Ballerup, Denmark
Telefon: (02) 97 22 00
Telex: 35338. Telegram: Nealin

- Computerized Process Automation Systems
- Complete Instrumentation
- Static No-Break Power Supply Systems
- Advanced Avionics
- Naval Electronics

Subsidiary company in West Germany

Stormphone 800U

Kommunikations- centret du kan holde i hånden

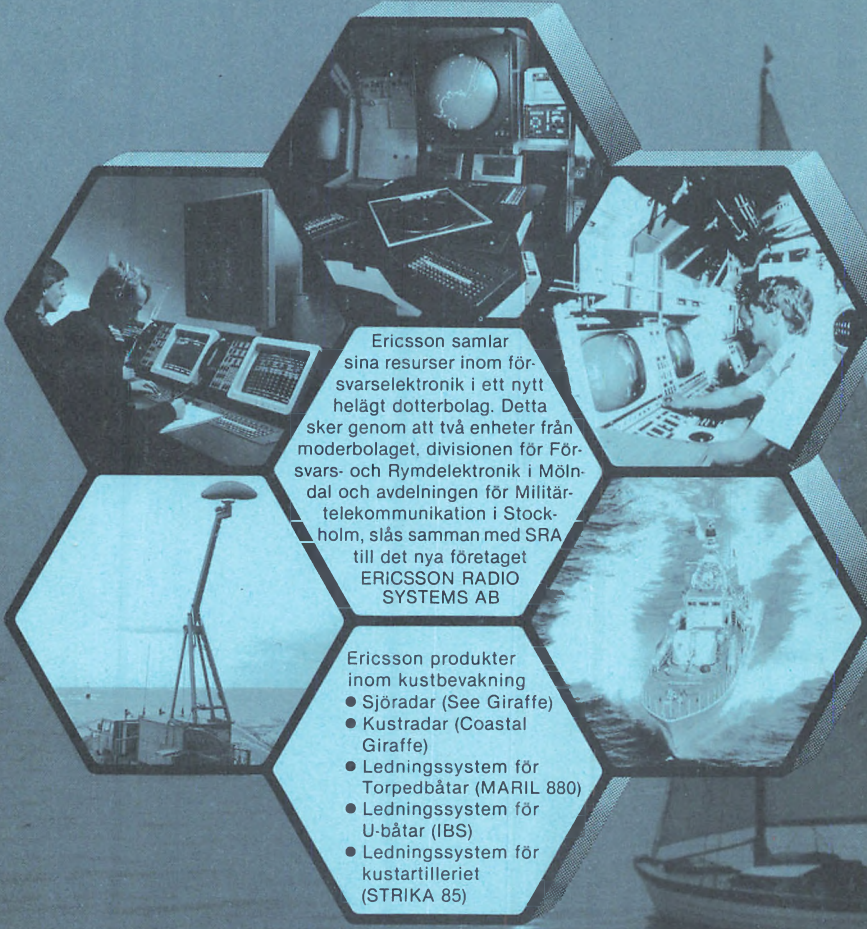

Stormo

RADIOTELEFONER

MIDTAGER 20 · 2600 GLOSTRUP · TELEFON (02) 45 55 44

ERICSSON INOM KUSTBEVAKNING

Ericsson samlar sina resurser inom försvarselektronik i ett nytt helägt dotterbolag. Detta sker genom att två enheter från moderbolaget, divisionen för Försvars- och Rymdelektronik i Mölndal och avdelningen för Militärtelekommunikation i Stockholm, slås samman med SRA till det nya företaget **ERICSSON RADIO SYSTEMS AB**

Ericsson produkter inom kustbevakning

- Sjöradar (See Giraffe)
- Kustradar (Coastal Giraffe)
- Ledningssystem för Torpedbåtar (MARIL 880)
- Ledningssystem för U-båtar (IBS)
- Ledningssystem för kustartilleriet (STRIKA 85)

ERICSSON **Ericsson Radio Systems**

ERICSSON RADIO SYSTEMS AB, S-163 80 STOCKHOLM, SWEDEN
PHONE: 46 8 752 10 00, TELEX: 135 45 ERICRA S